

וטהר לבנו

חידושים וחיזוקים

תרומה

שמעון בן אסתר מרים בת מסעודה
לרפואת הנפש והגוף

אסתר בת רבקה גל שמואל בן דינה יעל הילה בת ליאורה
הדר בת דינה ערן בן רונית שקד מתן וניב בני הדר חן בת דינה יותם בן דליה
אופיר דורון ואורי שמואל בני חן
יצחק זקן בן מרים טל שמעון בן אסתר ירון משה בן אסתר

שיזכו לתשובה ולהצלחה ולבריאות

גל שמואל בן דינה

שלא יצטרך להגיע למשפט בתיאלנד

ד"ר אהרן קרן ז"ל מנצח המזרחי ש"ס"א להפצת שירה ולחינוך הילדים
ב"י ויעל

< העלון מחולק חינם – בשמחה מיועד לקחת לבית ללא תשלום >

זכה נא והשתתף בהדפסת מהדורה חדשה של ספרי "וטהר לבנו"

שמרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל העיד

הספר "מעורר מאוד"

ליראת שמים, למידות טובות, וללימוד תורה

ומרן שר התורה, בקבלתו הספרים שר כמה פעמים בהתלהבות:

"וטהר לבנו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבנו לאהבה וליראה את שמך"
נוסח שלא נמצא בסידורי התפילה ובמקורות

וטהר לבנו - 6 כרכים לחיזוק וזיכוי הרבים (2/6 כרכים נתרמו)

לתרומה והנצחות, ולדמי קדימה כ 150 ₪ לסט, אנא פנו :

יוחנן ריינר 0527120333 106855@gmail.com

אני מאמין שכל שבוע שהדפסת הספר מתעכב זה משמים,

ובנתיים בס"ד נוספים חידושים לספרים, אבל תפילתי שכבר שאזכה להדפיסם ולחלקם בישראל.

בס"ד יש כבר 1950 עמודי חידושים ל5 הכרכים, חסר עוד 50 עמודים

בשביל שיזיח בכל כד 400 עמודים

כך בראשית + מועדים נתרמו - יש כבר בו 380 עמודים ועם יהיה בו גם הגדה של פסח 580

וטהר לבנו - תרומה

ויקחו לי תרומה

מדבר על אלו שבאים מרצונם ונותנים נדבה מעצמם בלב שלם ושמח, כי זוהי התרומה המושלמת, שתורמים עוד לפני שניגשים לבקש את התרומה.

וכמו שאמר ה"שפת אמת" בשם סבו הגדול "החידושי הרי"ם" שחייבים שיהיה "לי - לשמי", עד כדי כך שאפילו לא לשם "ושכנתי בתוכם", אלא 100 אחוז לשם שמים, כי ה' ביקש.

ואם עם ישראל יזכו לתרום 100 אחוז לשם שמים, אז גם יזכו ל"ושכנתי בתוכם" באופן מושלם.

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת

ישראל"??? מה קורה לי??? נזעקתי!! אבל מיד במקום להישבר, חשבתי רגע הרי זה המחשה מצוינת לכוונת הפסוק "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", עם דגש ל"אחד", שאנחנו חיים בנחות אמתית ומושלמת, כי אנחנו מאמינים שבורא עולם א' יחיד ומיוחד ללא הגבלות, הנמצא ושולט בח' שזה העולם למטה וז' רקיעים למעלה, ובכל ד' פינות הארץ, וטוב לנו ואשרינו שבכל מקום בורא עולם נמצא אתנו, והוא עוצמתי שאין לו הגבלות כלל, והוא עולמי ונצחי!!! והוא אלוקינו, והוא אבינו, והוא גואלנו, והוא גם בעוצמתו יגאלנו ברחמיו.

ואז הבנתי, שמחשבה זו יכלה להיות מחשבת פסול בתפילה העיקרית, אבל היא נשלחה כניסיון להפוך אותה למחשבה עצומה וקדושה, לתת משמעות מוחשית לשמע ישראל ה' אחד בכל הכיוונים ובכל העולמות ובלי הגבלות.

ובאמצע קדושה התענגתי כשאמרתי "ה' צבקות מלוא כל הארץ כבודו", שקדושת ה' יתברך נמצאת בכל מקום, ובכל מקום שנהיה נוכל להתבשר ולהתעלות בקדושת ה' שנמצאת בכל מקום גם במקומות הנידחים ביותר, וכדברי הבעש"ט שאין יהודי גלמוד בעולם, כי בכל מקום שהוא מצוי - ה' איתו.

וסיפר לי יהודי שהתחזק מאוד בשמירת העיניים ודווקא בימי הקיץ הלוהטים הוא לבדו הסתובב ברחובות ערי הונגריה לצורך עניין של מצווה, והוא שמר על עיניו כל רגע ולא ניכשל לרגע, ולהפתעתי הרבה גויים נישקו את חליפתו, הוא פחד אולי זה סוג של כייסות, אבל הארנק שכן לו בבטחה בכיסו, ולהפתעתי הנוספת נהג מונית קרא לו ואסף אותו לנסיעה ארוכה ובחינם, ואמר לו: דע לך אנשים כאן בחיים לא ראו אדם קדוש אמת, שככה שומר על העיניים ברחוב כה פרוץ, ולכן נשקו את חליפתך ברחוב, ולכן גם אני בשמחה לוקח אותך בחינם כי זכות היא לי.

וזה כוונת התורה, שהקב"ה אומר לנו: אני בורא עולם בוחר לשים משכני בתוכם - בתוך הגשמיות שלכם, כי תפקידכם בעולם להשתמש בגשמיות בצורה טהורה ולהפוך אותה לרוחנית, וזו מעלה עצומה יותר מאשר שרוחניות תשאר רוחנית, כי להפוך גשמיות לרוחנית זה כביכול היפך הטבע, וזו הגדלות!! שנהפוך את הטבע עבור הקב"ה, וגם ה' הופך את הטבע עבורנו, ש"מלא הארץ כבודו" מצטמצם למעננו למקום קטן, לדי אמות כביכול!!

ללמדנו כלל בחיים, שלהתעלות אפשר בכל מקום, גם בישיבה גרועה וחלשה מאוד, וגם מתוך עבודה פשוטה ובזויה, ואל תאמר היות ואני חי במקום מגושם הרחוק מאוד מרוחניות ולהיפך לכן אין לי תקווה להתעלות, זה שקר! קדושת ה' בכל מקום וכבודו מלא עולם, ובכל מצב ומקום אפשר להתעלות ולהתקדש, ואפי' בהסתרה שבתוך ההסתרה ה' אתנו, רק חזק ואמץ.

המפרשים הקשו למה פתח הפסוק בלשון נסתר "ויקחו לי תרומה", ואילו בסיום נכתב בלשון נוכח "תקחו"??? ונראה לבאר, שיש אנשים שאם היו רואים את משה רבינו ואהרון הכהן מבקשים תרומה, אזי הם היו נותנים תרומה גדולה יותר ממה שבאמת רצו לתת, ואין כאן נדבת לב מושלמת, לכן כתוב "ויקחו" לשון נסתר, שגבאים אחרים יגבו את התרומות.

אבל מי שבא מעצמו לתת למשה ואהרן אזי זה מנדבת לב ונפש חפצה, לכן "תקחו", מותר למשה ואהרן לקחת את התרומות הללו שניתנו מכל הלב, ובעצם רוב הפסוק

הגאון רבי עקיבא אייגר שואל הרי כבר נכתב "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" אז למה שוב כתוב "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם", וכי לא די שיהיה כתוב "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי זהב כסף ונחשת"??? ועונה הגרע"א, שהקב"ה אומר שאכן אני רוצה בתרומת הלב, אבל כרגע לצורך בניית המשכן רצוני בתרומה מעשית של זהב כסף ונחושת.

והנה בספר אוהל יעקב, שואל למה הקב"ה ביקש תרומה של זהב וכסף?? הרי כאן בנו משכן שזה כביכול בית להקב"ה, אז למה צריך תרומה גשמית במקום תרומה רוחנית, שיתרימו תרומה רוחנית, כמו 1000 דפים גמרא בעל פה, או תפילה בכוונה מושלמת, או שמירת עיניים שנה שלימה, או הכל ביחד!!! למה במקום תרומה רוחנית לבית ה', נצרך תרומה גשמית??? ותירץ, שהיות שכן אדם אוהב וחומד זהב וכסף וכו', רצה הקב"ה שאת אהבתו של האדם יקדיש לבורא, שהמשכן יהיה רצוף אהבה, שאהבת האדם ומחמדיו הוא יקדיש לתרומה לבורא עולם.

ולפי זה מתורץ, שרש"י הקשה למה נמנה כאן כסף, הרי לא מצאנו בו שימוש בבניין המשכן ובכלי המשכן, כי רק האדנים היו מכסף, אומנם לצורך האדנים הייתה תרומה נפרדת של מחצית השקל?? ורש"י מתרץ שהיו גם כלי שרת שנעשו מכסף. אומנם זה קשה לדעת בעלי התוספות שכתבו שכאן נמנה רק מה שנצרך לעבודת המשכן ולא לקרבנות, והרי כלי השרת נעשו לצורך עבודת הקרבנות??

והתשובה לכך היא כאמור לעיל, שכאן הזכירה התורה בכללי גם תרומת הכסף לאדנים שהייתה לצורך המשכן, ולמרות שהיה לה התרומה נפרדת, כי כאן מטרת התורה לתאר שהמשכן נבנה מכל מה שבני אדם אוהבים ומחבבים, והרי כסף זה אהבת בני אדם!!!

ונראה להוסיף קצת, על פי מעשה שקרה לי דווקא לקראת פסוק ראשון של קריאת שמע של שחרית, וזאת לאחר ההתלהבות בברכות קריאת שמע, שפתאום חולפת לי מחשבה זרה במוח, שהלוואי ויהיה רב קו חודשי חופשי בזול שבו יהיה אפשר לנסוע חופשי בכל התחבורה ובכל הארץ ואולי בכל העולם בלי שום הגבלה!!!! ולא רק באזורים מסוימים וכו'.

ואני בהלם, וכי זה מה שקופץ במחשבתי בזמן שיא של קדושה בעת קבלת עול מלכות שמים??? כסף!!! ונחות גשמית!!! הזדעזעתי נורא, וכי זה ההכנה לפני "שמע

וטהר לבנו - תרומה

זהב כסף ונחושת עורות וכו' אבני שהם

שבפנימיותו יהיה קדוש, "ושכנתי בתוכם" בתוך כל אחד ואחד,

ולכן נדחו היהלומים בכוונה אל סוף הרשימה, לומר לנו שהכי חשוב זה יהלומים, אבל יותר מזה לאין ערוך זה ה"מקדש" שכל יהודי עושה בפנימיותו, היהלום איננו נחשב אפילו כמו צל לעומתו, שהיהודי מאיר את כל העולמות לנצח בקדושתו.

ללמדנו שהכי חשוב זה להיות ירא שמים באמת, נכון זה לא קל! אבל הקב"ה מבקש "ויקחו לי תרומה" בבקשה תתרמו לי, בבקשה תעשו מקדש בתוכם, וזה בשבילכם ועבורכם ולטובתכם, והקב"ה ברחמי יטהר את ליבנו לעובדו באמת.

וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שיטים:

תכלת, ואם כן הצבע זה מדם החילזון ומגוף טמא ואיך השתמשו בו למלאכת שמים??

אלא נראה לתרץ במחשבה קצת מעניינת, נתאר לעצמנו שהקדוש ברוך הוא היה עושה נס ורק חד פעמי היה תכלת ממין טהור, אז כל פעם שהיינו לוקחים תכלת לציצית מחילזון טמא, הייתה לנו צביטה בלב כי זה מצוה כביכול לא מושלמת, כי פעם היה תכלת כשר וטהור - שבורא עולם למשכן לא רצה טמא והכין סוג טהור, על כן הקב"ה העדיף כביכול לוותר ולא לעשות תכלת כשר וטהור, כדי שלעולם נרגיש שעשינו מצווה מושלמת ללא תחושת פגם חלילה.

נזהר שונה מצוות תכלת ממצוות עורות תחשים, שהרי כיסוי תחש הכינו רק פעם אחת למשכן, ואינו משמש עוד לשום מצוה בעולם, אבל תכלת כאמור היא מצווה הקיימת לדורות, ממילא אם היה תכלת ממין כשר למשכן, היה בכך להעיב על תחושת כל יהודי במשך הדורות בקיום מצוות תכלת, כי ירגיש חוסר בשלימות, והקב"ה רצה שעם ישראל ידע שאכפת לו שיהודי ירגיש שהוא מקיים מצווה בשלימות ובלי שום תחושת החמצה, ולכן גם תכלת למשכן בורא עולם היה ממין לא טהור.

וזה מלמד אותנו עד כמה חשוב שאדם ירגיש שעשה מצווה בשלימות, וגם שיתאמץ קודם עשייתה וגם בשעת עשייתה יעשה באופן המושלם ביותר, והתחושה העילאית שיש אחרי המצווה המושלמת היא נפלאה ומרוממת, ואכן חסרון של פרט קטן יכול לתת לנו תחושת חסר ותסכול וחוסר נחת וייאוש חלילה, לכן חשוב להקפיד על הפרטים הקטנים שלא יפגמו בשלימות המצווה.

וכן נלמד עד כמה להיות רגיש לתחושת השני - חבר או בן משפחה, שניתן לו בשמחה את ההרגשה שיחוש שעשה דבר מושלם עד כדי וויתור על הרצונות שלנו להעיר לו ולהעציב את רוחו בהערות עוקצניות!!! והיצר הרע מומחה גדול למצוא תמיד איזה פרצה ולהצביע עליה הנה עבודתך פגומה, וליאש אותנו, לכן נזהר לא להיות שותפים ליצר הרע חלילה.

"ועורות תחשים" - למי נעלים צבעוניות??

ואכן כך דרך ה' גם במאכלינו כפי שמברכים בברכת המזון "הזן את העולם בטובו בחן בחסד וברחמים", שחוץ מהטעם השונה בכל מאכל, המזון גם לא בצבע וצורה אחידה לכל המאכלים - אלא "בחן", שכל מאכל בצבע שונה ובצורה שונה בכדי שיהיה מגרה ונעים יותר לאכילה.

רק יש להתבונן מה קרה לילדים שגדלו?? האם הנעלים גדלו איתם?? האם בגדלותם היה להם נעלים צבעוניות?? או שהתחלף להם הצבע??

ונראה, שכמו שבוגר לא הסתובב עם בגדי תינוקות שגדלו אתו, (שלא מתקבל על הדעת שתינוק שהיה לו בגד עם ציור של דובי, גדל הבגד, וגם ציור הדובי הפך לדובי גדול!!!) אלא כפי שהיה נס והבגד גדל עם הילד כך גם השתנה צבעו וסגנונו למלבוש של בוגר, ולכן כנראה גם צבע הנעליים השתנה, שכשם שבורא עולם דאג לתינוקות הוא גם דאג למבוגרים.

המפרשים שואלים שמסדר הדברים "זהב וכסף ונחושת ועורות ושמן" נראה שהתורה כותבת מהיקר לזול, והנה פלא שבסוף הרשימה, מופיעים הדברים הכי יקרים, יהלומים "אבני שהם ואבני מילואים"???

ונראה לתרץ שהיות ומיד אחרי זה כתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וכתוב בנפש החיים ש"א פ"ד בשם הזוהר תרומה קס"ב ב' שכל יהודי יעשה בתוכו מקדש,

דרשו חז"ל שבת כ"ח תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היא, וקרן אחת היה לו במצחו, ולפי שעה הזדמן למשה ועשה ממנו משכן ונגנז, והקשה המזרחי, שהרי כתוב ביחזקאל ט"ז "ואנעלך תחש", שכל הארבעים שנה היהודים במדבר עשו ממנה נעלים, ומשמע שהיו הרבה בעלי חיים כאלו ולא לפי שעה וחד פעמי???

ותירץ שהיו שני מיני תחש אחד טמא ואחד טהור, ולשניהם יש הרבה גוונים וצבעים, והטמא היה מצוי ועשו ממנו נעלים (מעניין, נעלים צבעוניות???) אבל הטהור היה רק זמני וחד פעמי לצורך המשכן בלבד, כי לא הוכשר למלאכת שמים רק בהמה טהורה בלבד שנאמר "למען תהיה תורת ה' בפיך", ודורשים מן המותר לפיך.

וקשה לעני"ד מדוע אם כן התכלת שהשתמשו למשכן היה ממין טמא, שהוא דם של חילזון, ואילו תחש הייתה הקפדה שיהיה מין טהור?? אכן מצאתי שרבינו בחיי כותב שתכלת זה לא מגוף התולעת רק מגרגירים שהתולעת נמצאת בתוכם, אומנם בגמרא מנחות מ"ד א' כתוב מפורש תנו רבנן: חלזון זהו גופו דומה לים, וברייתו דומה לדג, ועולה אחד לשבעים שנה, ובדמו צובעים

כפי שהבאנו, בזמן שהיו במדבר היה להם תחש טהור למשכן, ותחש טמא לנעלים, והמכנה המשותף לשניהם שהעור היה צבעוני ויפהפה.

ומפליא מדוע היו צריכים עורות לנעלים, הרי מפורש דברים כ"ז ד' שהנעלים לא התבלו במשך כל ה 40 שנה, אלא גדלו עימם ונשארו שלמים, וכן כל הבגדים שלהם היו שלמים נקיים ומגוחצים בנס, ואם כן מדוע היה צורך בעורות לנעלים במדבר?? וגם מדוע עורות צבעוניים, וכי לבשו נעליים צבעוניות??

ונראה, שהנעלים היו לצורך הילדים שנולדו במדבר, ואכן לילדים מתאים לנעול נעלים צבעוניות, ובורא עולם רצה לדאוג לילדים באופן מושלם גם במדבר, לא רק לנעלים חדשות, אלא גם בחן ובצבע שישעשע את הילדים, וכמו שכתוב במדרשים שהקב"ה גם דאג לממתקים לילדים בקריעת ים סוף.

וטהר לבנו - תרומה

ללמדנו, עד כמה אהבת הבורא אלינו עזה, שדואג לנו בכל פרט ומטיב לנו בחן בחסד וברחמים, הן במזונות והן בכל צרכינו בחיים, ולכן נכיר בטובתו הרבה ונחזיר לו אהבה, שגם אנחנו נשתדל לתת צבע וטעם חדש בתורה ובמצוות שלנו שלא כל יום ידמה לקודמו, שכפי שהוא דואג לשמח אותנו גם אנחנו נדאג לשמח אותו בהתחדשות הרוחנית שלנו, שבעצם זה לטובתנו ולהנאתנו כי כך אנחנו מרגישים חיות וסיפוק והתלהבות בעבודת הקודש.

זהב כסף ונחושת עורות שמן אבני מילואים

ובפשטות יש לתרץ שהטענה נגדם מדוע לא תרמו דברים אחרים כמו שאר העם מלבד אבני החושן והאפוד, אבל בכל זאת משמע שהטענה נגדם לא הייתה על שלא הוסיפו דברים אחרים, אלא הטענה הייתה למה לא הביאו את אבני החושן והאפוד מיד יחד עם כולם. **אומנם** בעצם אפשר לתמוה כן גם על תרומת זהב וכסף שהביאו עם ישראל, שהרי גם הם לא עבדו על זה, אלא קיבלו זאת בביזת הים או ביציאת מצרים כששאלו מהמצרים כלי כסף וזהב???

וייתכן שבכ"ז הכסף והזהב התחבר ליהודים כרכושם הפרטי, כי היה זה תמורת עבודתם במצרים - כפירור של פיצויים, ולפי"ז הנשיאים כשקיבלו את היהלומים אולי גם זה נחשב כרכושם הפרטי, ולכן נתינתם את האבנים הטובות נחשבת כתרומה ראויה מרכושם כנתינת היהודים משלל מצרים.

אבל הטענה נגדם, שכשכולם רצים להביא לדבר מצוה תרוץ גם אתה, ותביא מה שתביא העיקר תהיה שותף בלהט של הקדושה והמצווה, ואל תפרוש מהציבור, ואם רצונך לא לפגוע בערך נתינת הציבור תן לפחות בינתיים דברים פשוטים כמו כולם.

ללמדנו, שכאשר יש התעוררות של מצוה אל תשב בצד ובשקט, זה כמו להבדיל שנכון שצריכים להיות עדינים ומנומסים אבל אם אחד סתם יכה את אביך הצדיק באמצע הרחוב, לא תיגש למכה בעדינות ובשקט ובנימוס ותלחש לו "לא מתאים ולא יפה" אלא אתה תתייצב מולו כאריה להילחם בכל כוחך ויכולתך בצעקות ובכוח פיזי שיעזוב את אביך, ותתעלם מהנימוס מהעדינות, כך תתנהג גם כשיש התחזקות המונית והתעוררות של מצוה תכף תפעל יחד עם הציבור בהתלהבות ובזריזות!!

המשך בדרך אחרת

ואולי באמת הסדר בתורה הפוך מהנכתב קודם, שמה שהיה נדיר נכתב בסוף, ומה שהיה מצוי וזול להם במדבר נכתב תחילה, כי במצרים וכן בביזת הים העדיפו לקחת זהב יותר משאר דברים, כי זה הכי יקר ושווה בעיני אדם, **ולכן** הדברים הפשוטים במדבר הפכו ליקרי ערך, יותר מזהב שהפך להם במדבר לזמין וזול יחסית, מפאת כמותו האדירה שהייתה בידיהם.

ללמדנו, שערך משתנה לפי המקום והזמן, ובפרט היום שיראת שמים נדירה, אז זה הכי יקר, ובכלל "יראת ה' היא אוצרו של הקב"ה מאז ולתמיד", אז קדימה חטוף ממנה, קנה יראת שמים העומדת לעד, ואל תבוש מהמלעיגים עליך, הם פשוט לא מבינים בערך, כמו כפריים שלא מבינים בערכם של יהלומים.

ועצי שטים

לב יקח מצוות הרי גם נושאי הקרשים גם הם בכלל "חכמי לב"???

וייתכן שנושאי הקרשים היו מוכנים ליציאה עם הקרשים עוד לפני ליל פסח, כי נצטוו לאכול הפסח כמוכנים ליציאה ממש עכ"כ שיהיו חגורים ונעולים כראוי, אז כמובן גם החבילות שלהם היו מוכנים, ולכן בשעת היציאה היה להם זמן כמו לאחרים לקחת כסף וזהב, ורק משה היה עסוק בזמן היציאה לקחת את עצמות יוסף.

ומה הטעם שמה לא התכונן מראש ולא לקח את עצמות יוסף עוד קודם ליל פסח?? **וייתכן** שמה רבינו דקדק בלשונו של יוסף הצדיק, "פקוד יפקוד אלקים

בספר נחל קדומים וגם באור החיים הקדוש, עמדו על השאלה למה כתוב על פי זה הסדר: **זהב כסף ונחושת**, ואם תאמר שהתורה כותבת את היקר קודם, אז למה בסוף כתוב את **אבני שהם ואבני מילואים**, שהם יהלומים יקרים, והרי מבחינת יקרותם הם היו אמורים להיכתב לפני הזהב???

ותירצו על פי הגמרא יומא ע"ה א', שאת **אבני השוהם ואבני החושן הנשיאים קיבלו במתנה** בדרך ניסית ע"י ענני הכבוד, ולכן זה לא נחשב שנתנו למשכן, כי לא עבדו ולא טרחו על זה, ועל כן כל מה שהנשיאים קיבלו בנס בענני הכבוד נכתב בסוף הרשימה ובלי ו' החיבור לרשימה של התרומות, כי זה לא נחשב לתרומה.

ועדיין קשה, שאם כן מדוע יש ביקורת על הנשיאים עד כדי כך שכתוב "והנשאים" חסר בלי יוד, שזה בא להדגיש שהם לא היו הוגנים בכך שהתעכבו לתת תרומתם, והרי אם הם היו נותנים את מראש זה היה נראה שהם מתגאים בנוצות לא להם, כי בעצם זה רק פיקדון שניתן להם, והם כאילו החזירו את הפיקדון, ולא מגיע להם כבוד על החזרת הפיקדון, לעומת התרומה ונדבת הלב של היהודים שתרמו מרכושם???

ולאחר מחשבה יש לעיין עוד בסדר התורה, שהרי גם **תכלת זה דבר נדיר** וכמאמר הגמרא מנחות מ"ד א' חלזון גופו דומה לים, וברייתו דומה לדג, ועולה אחד לשבעים שנה, ובפשטות הוא שווה יותר מזהב - לפחות במדבר?? **וגם תחש**, הרי היא חיה נדירה, שהזדמן להם רק אחד כשר במדבר יחיד בכל העולם, אז גם הוא יקר הרבה יותר מזהב, אז למה לא נכתב בהתחלה לפני זהב וכסף???

ללמדנו, שערך משתנה לפי המקום והזמן, ובפרט היום שיראת שמים נדירה, אז זה הכי יקר, ובכלל "יראת ה' היא אוצרו של הקב"ה מאז ולתמיד", אז קדימה חטוף ממנה, קנה יראת שמים העומדת לעד, ואל תבוש מהמלעיגים עליך, הם פשוט לא מבינים בערך, כמו כפריים שלא מבינים בערכם של יהלומים.

כתב רש"י: ומאין היו להם במדבר עצי שטים במדבר שהיא ארץ לא זרועה?? **ותירץ** ממדרש רבי תנחומא שיעקב צפה ברוח הקודש שעתידים ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצווה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים,

ויש להקשות שהרי עצי ארז אלו היו עצים ארוכים עבים וגבוהים בגובה 10 אמות והבריח התיכון היה ארוך 70 אמה, אם כן היו יהודים שהתעסקו בעת יציאת מצרים בהעמסת את העצי ארז הגדולים, **ובפשטות** זה היה בזמן שאחרים לקחו כסף וזהב.

ואם הדברים נכונים, יש להתבונן מדוע רק על משה שהתעסק בעצמות יוסף במקום לקחת כסף נאמר "חכם

וטהר לבנו - תרומה

ומשה רבינו "חכם לב יקח מצוות", הרי ידע שיצאו ברכוש גדול כי ישאלו מהמצרים כלי כסף וכלי זהב, ולא רימה את עצמו להכין עוד לפני אכילת הפסח את ארונו של יוסף כי כך יהיה מוכן זריז לצאת בחיפזון בלי עיכובים, אלא הקפיד על קוצו של יוד להבין את רצונו של יוסף גם אם דקדוק לשון זה יגרום שלא יוכל ליהנות ממצוות **"וישאלו כלי כסף וכלי זהב"**, וגם לא רימה את עצמו שזה בבחינת אפשר לקיים שניהם כשיקדים, אלא דייק במצווה לעשותה כראוי גם על חשבון הפסד מצוות **"וישאלו כלי כסף וכלי זהב"**.

וזה חכם לב אמיתי, שיודע להגיע לשורש המצוות ולסלק כל נגיעה פסולה ואסורה, ולהגיע לשורש האמת, ולא לתת ליצר לבוא בטיעוני מצוות ולרמות אותנו כאילו דאגתו לשם שמים בלבד.

ללמדנו, שעלינו להיות אנשי אמת, וגם במצוות עלינו לבדוק היטב האם המצווה באה משורש טהור או מעצת היצר, וגם כאן נזהר שלא מדת העצלות תשתלט עלינו וכאילו אנחנו אנשי אמת שלא מתפתים למצוות הבאות מעצת היצר, אלא נהיה אנשי אמת זריזים וששים לדבר מצוה אבל החכם עינו בראשו, וחכם לב יקח מצוות.

להמחיש העניין אני אביא דוגמא, שלפעמים היצר מפתה אותנו שזה מצוה לבדוק טוב ולדעת על פועלי אוון ומעשי רשע שעשו אנשים בכדי להתרחק מהם ולא ללמוד ממעשיהם הרעים, אבל היצר יושב בצד וצוחק, הנה יהודי זה מתענג על כל סיפור ששמע, זה ממש עונג שבת בשבילו, המוח של השומע כבר מעבד נתונים וכביכול מצייר לו בחוש את כל מעללי אותו אדם רשע שפשע וחטא, והשומע גם צועק אוי!! געוואלד!! נורא נוראות!!! ה' ירחם!!! אבל הוא יירדם בהנאה ובסיפוק מהסיפור הטוב והעסיסי ששמע, ועוד יחלוט על זה ורק טומאה יצא לו מזה, וזה יהיה באשמתו כי רבה היא, לכן נזהר ונבדוק ונדקדק היטב והבא להיטהר מסייעים בידו מן שמיא.

שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

בשר ודם, אבל שמן לקרבנות שלא קשור לבנייה לא מפורט כאן.

ולפי זה שמן למשחה שהיה נצרך לקדש את הבית היה לכאורה צריך להימנות כאן, כפי שאכן הוזכרו בשמים לשמן המשחה, ולמה אכן לא נכתב שמן למשחה??

ומפרש "העמק דבר" שהשמן למאור היה נדיר ולכן הודגש בתורה, כי יש בו מאמץ וייחודיות ומושלמות, אבל שאר השמנים הרגילים לא הזכיר כאן, וכפי שאכן כתב האבן עזרא בפרשת ויקהל שהנשיאים הוציאו ממצרים שמן למאור, ולפי זה אכן מובן שהיה מאמץ מיוחד לנשיאים להכין ולהוציא שמן מיוחד כזה ממצרים.

ועדיין קשה, כי הגמרא יומא ע"ה דורשת הפסוק "והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר" שהאבנים הטובות ירדו יחד עם המן שבא בבוקר, ושכשהלכו כל בני ישראל ללקט המן אז הנשיאים ליקטו אבנים טובות, ומוסיף התרגום יונתן שכך מצאו גם שמן למאור ובשמים, ואם כן לדברי התרגום יונתן הקושיה חוזרת שהרי גם בשמן למאור לא היה בו מאמץ כלל??

אלא שיש לדייק בשינוי בין משמעות הגמרא לדברי התרגום יונתן כדלקמן, שהגמרא כתבה שהמן היה מונח לצדיקים בפתח ביתם ולרשעים במרחק שהיו צריכים לטרוח מסביב למחנה למצוא את המן, ואחרי זה כתבה הגמרא שהנשיאים מצאו את אבני החן יחד עם המן,

ולכאורה הנשיאים שהיו צדיקים מצאו את המן בפתח ביתם ושם גם מצאו את אבני החן.

הסבר אחר לפי דרכו של התרגום יונתן - המשך

ולכאורה למה על הנשיאים לטרוח למצוא את אבני החושן?? וגם מדוע שה' יטריח את הנשיאים שיחפשו את האבנים כמו כל רשעי הדור שחיפשו מן בקצה ומחוץ למחנה??

אתכם והעליתם את עצמותי מזה" שקודם יהיה "פקוד יפקוד- גאולה", לכן משה רבינו חיכה לזמן שכבר תהיה הגאולה ממש, ובפרט שארונו של יוסף היה טמון בנילוס, והיה צורך להוציאו על ידי שם קדוש שהושלך לנילוס, ומשה רבינו לא רצה להשתמש ולכתוב שם קדוש על צד שעדיין לא הגיע הזמן לבצע פעולה זו.

בדרך אגב אולי לזה כיוון יוסף שאמר "מזה", שלכאורה די בכך שיבקש שיעלו את עצמותיו אתכם, למה הוסיף "מזה" שזו מילה מיותרת?? וגם יש להבין הלשון "והעליתם" ולא ולקחתם, למרות שלשון זה מתאים כי ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, וייתכן שיוסף ידע שהמצרים יטמינוהו ויטתירו ארונו ולמנוע את יציאת מצרים, לכן רמז "והעליתם מזה - מהנילוס".

ללמדנו, שעלינו להיות אנשי אמת, וגם במצוות עלינו לבדוק היטב האם המצווה באה משורש טהור או מעצת היצר, וגם כאן נזהר שלא מדת העצלות תשתלט עלינו וכאילו אנחנו אנשי אמת שלא מתפתים למצוות הבאות מעצת היצר, אלא נהיה אנשי אמת זריזים וששים לדבר מצוה אבל החכם עינו בראשו, וחכם לב יקח מצוות.

להמחיש העניין אני אביא דוגמא, שלפעמים היצר מפתה אותנו שזה מצוה לבדוק טוב ולדעת על פועלי אוון ומעשי רשע שעשו אנשים בכדי להתרחק מהם ולא ללמוד ממעשיהם הרעים, אבל היצר יושב בצד וצוחק, הנה יהודי זה מתענג על כל סיפור ששמע, זה ממש עונג שבת בשבילו, המוח של השומע כבר מעבד נתונים וכביכול מצייר לו בחוש את כל מעללי אותו אדם רשע שפשע וחטא, והשומע גם צועק אוי!! געוואלד!! נורא נוראות!!! ה' ירחם!!! אבל הוא יירדם בהנאה ובסיפוק מהסיפור הטוב והעסיסי ששמע, ועוד יחלוט על זה ורק טומאה יצא לו מזה, וזה יהיה באשמתו כי רבה היא, לכן נזהר ונבדוק ונדקדק היטב והבא להיטהר מסייעים בידו מן שמיא.

יש להקשות, מדוע לא כתוב במפורש שמן למאור ולמשחה?? נכון שבגלל שכתוב "בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים" ממילא כבר נדע ונבין בעקיפין שצריך להביא שמן עבור שמן המשחה - אבל למה התורה לא כתבה זאת במפורש?? ועי' רמב"ן ואבן עזרא.

יש לתרץ בדוחק, שהיותו שמן למאור היה משמן זית זך שונה ומיוחד משאר השמנים, שמהזיתים שבראש הזית הכי קרובים לשמש לקחו את הטיפה הראשונה בלבד והיא הייתה למאור, לכן לא צירפה התורה את השמן למאור יחד עם השמן לשמן המשחה הפחות ממנו באיכות.

אבל עדיין קשה שלפחות ייכתב שמן למשחה בנפרד?? וגם מאחר ורש"י סיכם שהתורה מנתה 13 פריטים לתרומה, ממילא אי אפשר לטעון שנבין בעקיפין שכאן נצטוונו להביא שמן המשחה, שא"כ יש 14 פריטים??

והנה שמן היו צריכים גם לקרבנות ולא רק למאור, ולמה בעצם לא נמנה כאן גם "שמן לקרבנות ולמנחות"?? והתשובה לכך כתוב בדעת זקנים של בעלי התוספות, שכאן נמנו רק מה שנצרך לבנייה ולא לקרבנות.

ולכן נכתב "בשמים לשמן המשחה" שבו נמשחו והתקדשו כל כלי המשכן, ו"קטורת", כי כן דרך המלכים שמבשמים להם את הבית לפני שיכנסו, ו"שמן למאור" שכך הדרך להדליק נר בבית המלכים לפני שיכנסו לבית, וכל זה לכבוד בורא עולם שנכבדו כדרך שמכבדים מלכים

אמנם בביאורו של ה"תרגום יונתן" בויקהל לה' כז', כתוב שהעננים הביאו את השמן והבשמים ואבני המילואים, והשליכום סמוך למחנה ישראל בקצה המדבר, והנשיאים הלכו ולקטו אותם,

וטהר לבנו - תרומה

היה מחולק ל2, ואם אכן היה בושה לנשיאים לחפש יחד עם הרשעים מחוץ למחנה, אזי הנשיאים היו מעדיפים להסתפק באבן המיוחדת לשבטם ולא לחפש עוד ולהתבזות יותר זמן.

אבל הם לא התעצלו ולא חסו על כבודם, אלא המשיכו להתבזות ולחפש למצוא עוד דברים יקרים להביא מחוץ למחנה, ולא הפילו זאת על נשיא אחר אלא כל הנשיאים יחד המשיכו לחפש.

ואולי כפי גודל המאמץ כך גודל המציאה ודברים אלו שלא היו כמספר השבטים כגודל המאמץ כך זכה הנשיא שהרבה להתאמץ למצוא שאכן מצא יותר מחבריו.

וזוהי המעלה והמאמץ המיוחד שהיה בהבאת השמן למאור והבשמים, כי באמת הנשיאים באמת התכוונו להשיג בכל דרך את מה שיחסר למלאכת המשכן, ואם זה היה בא בקלות אין בזה שום מעלה שהנשיאים הביאו את זה, ולכן בורא עולם ניסה אותם בכדי שיהיה כאן מסירות נפש, וכך באמת עשו הנשיאים.

נלמד מזה שבעבור כבוד שמים, לא נחוס על כבוד עצמינו, ואפילו אם נצטרך להתבזות בפומבי עבור כבוד שמים, עלינו להתאמץ ולעשות זאת במסירות נפש, ולא נבוש מהמלעיגים עלינו.

המשך

וכביכול ברמזו נאמר לו נשיא יקר, עד שאתה מחפש את היהלום של השבט, או תוך כדי, שים לב ליהלומים החיים שבשבט שלך!! שהם זקוקים לטיפולך שתאיר את היופי שבהם ושתלטש אותם, ותחייך אליהם תוך כדי שאתה מסתיר את היהלום שמצאת כך הם יחשבו שאתה איתם באותה סירה ובאותה רמה רוחנית, ותגיד להם ביחד נתחזק!!

כי רק קליפה מעליהם היא שמכערת אותם, ובידך הנשיא "גדול השבט" ובכוחך ללטף ולכוון אותם כך שהם יחזרו בתשובה שלימה.

ללמדנו, שנכון חשוב מאוד לתרום ולהשפיע, אבל קודם שים לב על המשפחה ועל הסביבה הקרובה האם סיימת לנקות ולתקן שם עד שאתה מתפרץ קדימה?? אז קדימה נחזק דבר ראשון את עצמנו ואת הסביבה הקרובה וככה נתפרץ קדימה לחזק כל יהודי, בהצלחה אמנן ואמן.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

לבורא עולם?? וכמו שמשא ראה בסנה שהקב"ה הצטמצם אפילו למקום קטן כשיח השדה??

ותירץ מרן זצ"ל שהכוונה, שאם בורא עולם מסכים להצטמצם ולהשכין את שכינתו למטה בין בני האדם, זה בשביל שאנחנו נשקיע ונתעלה בכל כוחנו ונתכונן במסירות נפש להשכנת השכינה בתוכנו.

ולכן טען משה רבינו שאם שלמה המלך שהשקיע בבניין גדול ועצום בהשקעה מרבית, ובכל זאת שלמה טען שעדיין לא מיצינו את כל ההשקעה שלנו כבני האדם כראוי למשכן ה', אז כל שכן המשכן בוודאי זה לא מספיק השקעה מצד בני האדם.

ועל זה ענה לו בורא עולם שמבחינתו יתברך המאמץ לא נמדד בשטח ובגודל פיזי - אלא במאמץ הלב, כי רחמנא ליבא בעי!!!

ועדיין יש לי לתמוה בטענת משה, שהרי במדבר קשה להשקיע ולבנות יותר מאשר במקום ישוב, ואם כן איך

וגם כלפי האבנים הטובות יש לשאול אם כל נשיא יצא וליקט מחוץ למחנה איך יצא בדיוק שכל נשיא מצא רק אבן אחת מאבני החושן ולא יותר???

אלא כאמור בגמרא המן היה מתפזר ובא לכל אחד לפי מעלתו, צדיק היה ממש מוצא אותו בפתח ביתו, ומי שהיה רשע היה צריך לחפש במרחקים, והביזיון היה גדול כי כולם היו בחוץ ורואים אותו מחפש ויודעים שהוא רשע, וכל אחד ידע מה שלו ולא נגע במוכן לחברו.

וכאן לדברי התרגום יונתן לנשיאים המן ירד ליד ביתם כי הם היו צדיקים, אבל היהלומים היו מחוץ למחנה, או יתכן שהמן חיכה גם הוא להם שם יחד עם האבנים, ולכן הבושה שלהם הייתה גדולה שהם מלקטים הרחק מפתח ביתם כרשעים, אבל הנשיאים לא חסו על כבודם והלכו לחפש את האבן שהגיע מיוחד לשבטם, וכל זה כי גם הם חפצו לייקר שם שמים.

אבל חוץ מכל אבן בחושן שהייתה מיועדת לכל אחד השבטים, היה גם 2 אבני מילואים לכתפות האפוד, וזה לא מתחלק ל2 נשיאים, וגם השמן למאור והבשמים לא

בתרגום יונתן ראינו שהנשיאים היו צריכים לצאת מחוץ למחנה לחפש את אבני החושן, ובמאמר הקודם ביארנו שהם התבזו לחפש מחוץ למחנה כמו רשעי הדור שחיפשו את המן הרחק מביתם.

אבל ייתכן וטמון בזה עניין נוסף, שבורא עולם רצה שהנשיא של השבט ימצא את הרשעים שבשבטו ובלוי שיספרו לו לשון הרע הוא יכיר את הרשעים שבשבט שלו, וכך תוך כדי שהוא יצא לחפש את המן ואבני החושן ושאר מתנות הנשיאים, הוא הבחין ברשעי שבטו שהיו מחפשים מן הרחק מביתם.

כתוב במדרש רבה ל"ד בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה לי משכן, תמה משה הרי כבודו של הקב"ה מלא עולם, והוא אומר עשה לי משכן?? ועוד משה רבינו היה מסתכל וראה ששלמה עומד ובונה בית המקדש שהוא גדול מן המשכן ואמר לפני הקב"ה (מלכים א' ה') "האמנם ישב אלקים על הארץ??"

אמר משה, ומה בית המקדש שהוא הרבה יותר גדול מן המשכן בכל זאת שלמה אומר כן, אם כן על המשכן שקטן בגודלו מבית המקדש על אחת כמה וכמה שתמוה איך הקב"ה ישב במקום כזה?? ענה לו הקב"ה: לא כשם שאתה סבור כך אני סבור, אלא אצמצם שכינתי אפי' בתוך אמה על אמה.

ומקשה מרן ראש הישיבה זצ"ל שלכאורה טענת משה רבינו לא מובנת, וכי מה ההבדל לבורא עולם בין מבנה גדול או קטן?? הרי אם בורא עולם מצטמצם כביכול למקום מסוים למרות שמלוא כל הארץ כבודו ואין לו צורה כלל, אם כן אין משמעות לגודל המקום המוכן

וטהר לבנו - תרומה

המשכן ובנייתו מחדש בכל תחנה, וקיפולו בכל מסע, וזה האהבה שמן הראוי שישקיעו לה'.

ועל זה ענה לו בורא עולם, שבבניית המשכן יותר חשוב לי להראות לכם את אהבתי לכם - מאשר לראות את אהבתכם אלי, ולכן אני שמח לצמצם את כבודי אשר הוא מלא עולם במקום קטן יותר אפילו באמה, כי כך תראו כמה אני מעריך ואוהב את עם ישראל.

ואולי כוונת בורא עולם, שבורא עולם רוצה שנדע שהוא מסכים להצטמצם לכבודנו, אפילו על מאמץ של קצת יהודים – אמה על אמה, ויתכן עוד שכוונת הקב"ה כשאמר למשה: שאפילו באמה על אמה אשמח להצטמצם בו, כוונתו: לגוף האדם, שאדם יקדש את עצמו כמאמר הזוהר: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוך כל יהודי ויהודי.

ללמדנו, שיותר ממה שבורא עולם דורש מאתנו שנסקיע באהבתנו אליו, הוא מעדיף להשקיע באהבתו אלינו אפילו על חשבון השקעתנו, ולכן נשתדל לעשות את הצעדים הראשונים בהקרבה למען שמו הגדול ולמען אהבתנו אליו, וברגע שנצמד קצת כבר נראה את התקרבותו הגדולה פי כמה של הבורא אלינו באהבתו הגדולה אותנו תמיד, רק חזקו ואמצו!!!

ונתת אל הארץ את העדת אשר אליך

הכוונה ללוחות, כי את הכפורת יצרו ובנו עוד לפני ניסן, וזה היה 40 שנה לפני כתיבת ספר התורה, ואם כן דברי רש"י כאן סותרים את דבריו שכתב הוא עצמו בתחילה שעדות הכוונה לתורה שעל כן נכתב לשון עתיד!!!

והנה האור החיים הקדוש מתרץ את הכפילות בפסוקים, שפסוק אחד מדבר להניח את הלוחות השלמים ופסוק שני מדבר להניח את שברי הלוחות, ומוסיף האדמו"ר הרא"ם מגור שלמרות שיש דעות תנא דבי אליהו רבא פ"ז שפרשת תרומה נאמרה למשה עוד לפני חטא העגל, ואם כן למה בורא עולם כבר מגלה למשה את הצרה של שבירת הלוחות, הרי דיה לצרה בשעתה???

ותירץ שהיות ואסור להוריד מקדושה חמורה לקדושה קלה שבת ע"ט, לכן הקב"ה היה חייב לצוות את משה רבינו להכין את הארון גם לקדושה חמורה שהם הלוחות השלימות וגם לקלה ממנה שזה שברי הלוחות, וגם לפי דעה בגמרא ב"ב י"ז לספר תורה – הקלה מקדושת הלוחות, והיות ובשעת עשייתו הכינהו גם לקדושה קלה לכן היה מותר להכניס בארון כל הנזכר קודם.

ולפי זה נראה לענ"ד שזו כוונת רש"י, שעדות זה תורה, ואין כוונתו לספר תורה, אלא לכל התורה כולה מקדושה חמורה עד קדושה קלה של התורה, ולכן זה כולל את כל הלוחות שכבר ניתנו למשה - או לדעות שמשם נצטווה על המשכן לפני חטא העגל הלוחות שינתנו למשה, וגם את ספר התורה שעתידי משה לכתוב בסוף 40 שנה, ובכלל זה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, שכל התורה העתידית נכנסת לארון הברית.

ולכן רש"י לא כתב "ספר תורה" כדברי השפתי חכמים, אלא כתב "תורה" – דהיינו כל התורה! כי כל מה שמתחדש בעתיד, הכל כביכול טמון בלוחות, והכל מתחבר לשורש התורה הכתוב וחוקק על הלוחות שבארון. וכפי שכתב רש"י שמות כ"ד י"ב "את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם" – שכל תרי"ג מצות בכלל עשרת הדברות הכתובות בלוחות, וכדברי הגמרא ירושלמי פאה י"ג א' שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני.

שייך לעשות קל וחומר בין בנין שלמה בעיר למשכן שעשה משה במדבר?? אבל ע"פ הנכתב קודם זה מתורץ, כי מטרת נדבת המשכן זה להראות את חיבתנו ואהבתנו לבורא עולם, ולה' לא היה מניעה לתת להם שפע של כסף זהב וחומרים לצורך המשכן כפי שנתן להם את ביזת הים, וכפי שהעננים הביאו להם אבני חושן ואבני מילואים ושמן למאור ובשמים, וכדברי התרגום יונתן.

ולכן טען משה רבינו היות ואת שפע הזהב והכסף קיבלו מבורא עולם בדרכים שונות, אין כאן כמעט הקרבה, לכן אדרבא על בני ישראל להתאמץ שיהיה המשכן גדול כמו בית המקדש או אפילו יותר מזה, וככה תהיה לנו אפשרות יותר גדולה להראות את אהבתנו לבורא עולם, כי אנשים אוהבים גדול ועוצמתי.

וגם כאשר בונים גדול יהיה להם להשקיע יותר עבודה ויותר מאמץ בעבודה, וגם כך יותר אנשים יעבדו במלאכת המשכן, וגם יותר אנשים ישקיעו בנשיאת

ללמדנו, שיותר ממה שבורא עולם דורש מאתנו שנסקיע באהבתנו אליו, הוא מעדיף להשקיע באהבתו אלינו אפילו על חשבון השקעתנו, ולכן נשתדל לעשות את הצעדים הראשונים בהקרבה למען שמו הגדול ולמען אהבתנו אליו, וברגע שנצמד קצת כבר נראה את התקרבותו הגדולה פי כמה של הבורא אלינו באהבתו הגדולה אותנו תמיד, רק חזקו ואמצו!!!

כתב רש"י שמות ל"ג י"א, שביום כיפור התרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה "סלחתי כדבריך" ומסר לו לוחות האחרונות, וירד משה מההר, ורק אז התחיל הקב"ה לצוות את משה על מלאכת המשכן, וקשה אם כן מדוע כתוב "ונתת אל הארון את העדות אשר אתן" בלשון עתיד??? הרי כבר קיבל את הלוחות השניות עוד לפני הציווי על מלאכת המשכן???

ואמנם רש"י כאן כתב שהכוונה לתורה, דהיינו כפי הסברו של השפתי חכמים שכוונת רש"י לספר תורה, שלכן מתאים לשון עתיד, כי את ספר התורה כתב משה ביום מותו, אמנם בסיפור הקמת המשכן בפרשת פקודי כתוב "ויתן את העדות אל הארון" ושם פירש רש"י "העדות" הכוונה הלוחות, אלא ששם בוודאי אין הכוונה לספר תורה, שהרי עדיין הוא לא נכתב, ממילא מובן מדוע שם רש"י מסביר שהכוונה היא על הלוחות.

אבל עדיין פלא שרש"י משנה את פירוש המילה "עדות", שפעם כוונתה לוחות ופעם תורה?? ויותר קשה שהרי אם אכן הכוונה בפרשת תרומה פעמיים רק לספר תורה, א"כ בעצם איפה הצטווה משה להכניס את לוחות הברית בארון?? ומהיכן למשה כפי שמופיע בפרשת פקודי שהכניס את לוחות הברית לארון???

והנה רש"י בפרשתנו מתפלל למה יש כפילות, שאחרי ציווי עשיית הכפורת והכרובים כתוב שוב "ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך"?? ועונה רש"י ללמדך שבעודו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחלה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו, וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר (שמות מ) ויתן את העדות אל הארון ואח"כ ויתן את הכפורת על הארון עכ"ל, ולכאורה לא מובן כוונתו, שהרי ברור הדבר, שהיות והכפורת זה המכסה הסוגר, ואם כן ודאי הסדר שמניחים בפנים ורק אחרי זה סוגרים עם המכסה???

אלא נראה בכוונתו שעוד לפני שיצרו ובנו את המכסה – כפורת ואת הכרובים יש חובה להניח את הלוחות בארון, ורק אחרי זה ליצור ולבנות את הכפורת והכרובים, ומתוך דברי רש"י אלו עולה בבירור שגם בפרשת תרומה "עדות"

ולכן, חייבים אנו ללמוד תורה ולחדש בה בקדושה ובטהרה, כך הכל יתחבר וכביכול יכנס אל הקודש פנימה לקודש הקודשים אל ארון ברית ה' צבקות יושב הכרובים, ולכן נשקיע הן בקדושה והן בישרות המחשבה, ושנזכור שזה לא פרי

וטהר לבנו - תרומה

מחשבתנו אלא "העדות, אשר אתן אליך". ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שזוכה לחדש ב תורה בקדושה בישרות המחשבה במתנת ה' עלינו אמן.

והבאת את הבדים לשאת את הארון בהם- לא יסרו ממנו

וקשה שהרי לפי המתבאר בדברי החינוך, אם אכן הכינו כראוי את הארון בבדים באופן קבוע, הרי אין חשש שיפול, וכאן לכאורה לא הייתה סיבה שהארון יפול??? **ובכל** זאת הבהמות נשמטו והיה נראה שהארון יפול, **ומהטעם** שהגמרא שם הוסיפה, **שדוד טעה** בדבר שאפילו ילדים בתלמוד תורה יודעים אותו, **שיש איסור לקחת את הארון בעגלה**, אלא **בכתף ישאו**, ואם כן אכן ההכנה לנשיאת הארון לא הייתה כראוי ולכן שייך היה שהארון יפול וכאמור.

אומנם לפי יוצא שעוזא ששלח ידו לעצור נפילת הארון צדק, אז אם כן למה נענש??? **ומה** תביעת ה' עליו שיש נס שהארון נושא את נושאו, הרי במצב כזה שפעלו לא כראוי אז אין נס???

אמנם באמת התביעה הייתה לא רק על דוד המלך אלא גם על עוזא על עצם הטעות שלקחו את הארון בעגלה, **ואם כן** למה טענת הקב"ה נגדו שארון נושא את נושאו, **לכאורה הטענה** עליו הייתה אמורה להיות ש"בכתף ישאו" ולא בעגלה???

ונראה לתרץ שכידוע **כוהנים זריזים הם** – וזהירים הם, והטענה גם עליו **איך הסכים שיעלו את הארון על העגלה??**

ואכן גם הוא טעה כדוד המלך וסבר שזה מותר, והיה צריך להיות לו ביטחון עצמי ושליטה עצמית מוחלטת שגם אם יראה שהארון נוטה ליפול שלא ישלח יד, **אלא** יתחזק באמונה שהארון לא יפול שהרי הארון נושא את נושאו.

אבל היות והוא כן שלח יד להחזיר בארון שלא יפול, זה מוכיח שהוא סבר שיתכן וטעה שאסור היה לקחת את הארון בעגלה, ולכן לא יהיה נס שהארון לא יפול. **ולכן** הטענה והתביעה של ה' עליו התחילה דווקא מזה שחשש שהארון לא ישא את נושאו.

ללמדנו, שהתביעה על בן אדם היא עד כדי כך שתהיה לו שליטה מלאה על מעשיו, אפילו על פעולה אוטומטית הנעשית כביכול בטבעיות, ובדחף טבעי, כן! אתה יכול לשלוט על עצמך עד כדי שינוי הטבע והפעולות הטבעיות שלך, שליטה מלאה!

בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסרו - המשך

הארון דהיינו את לומדי התורה, אבל האמת היא שהארון שזה מסמל את תלמידי חכמים הם אלו שנושאים ועוזרים לתומכים להצליח להתפרנס, כמו מאמר חז"ל **תענית כ"ד "כל העולם כולו מתפרנס בזכות חנינא בני, ורבי חנינא עצמו ניזון מקב חרובים בשבוע"**.

ואולי יש כאן גם רמז לתומכי תורה, שלא יהיה ליבם גס בלומדי התורה, שלמרות שהם תומכים בלומדי התורה, בכל זאת לא יגעו בארון ממש, **וכפי שכתבו בעלי התוספות**, ולא יחליטו מאומה ללומדי התורה, **שום נגיעה!!! רק זכות היא להם להיות "נושאי הארון"!!!**

יש מקום לשאול, כיון שהיה הארון נושא את נושאו בדרך נס, בשביל מה היה להם לשאתו, ולמה צריכים בדים? **ולמה** בדי הארון קבועים תמיד ואילו בדי השולחן והמזבח לא היו קבועים ורק חיברו אותם בזמן מסע???

וראיתי בספר החינוך מצוה צ"ו שמסביר שחייבים שהבדים יהיו קבועים לעולם בארון כי אולי יצטרכו **לצאת עם הארון במהירות** ויתכן מתוך הטרדה והחיפזון לא נבדוק טוב שיהיו בדי תפוסים כראוי, **ויש חשש שמא חס ושלוש יפול הארון**, אבל כשהם קבועים הם יהיו מונחים בחוזקה ולא תהיה תקלה.

אבל לכאורה מחמת סיבה זו לכאורה אין כל שינוי מכל שאר הכלים ומדוע לא נצטוונו גם בהם לקבוע את הבדים???

ועוד קשה שהרי הארון נושא נושאו וא"כ אין חשש שהארון יפול, שהרי הוא הנושא בנס את נושאו?? וכמו שראינו בעת חציית הירדן, שלאחר שעם ישראל כולו עבר בתוך הירדן היבש, הלכו הכוהנים אחרונים והמים חזרו לזרום, ואז הרים הארון את הכוהנים, שכביכול נשאו אותם והעביר אותם מעל לנהר.

ומתריצים שלמרות שהארון נושא נושאו אבל אנחנו חייבים לעשות הכנה בדרך הטבע כראוי לנושא את הארון, ורק אם הכנו את הארון כראוי לנשיאה בדרך הטבע אז יהיה נס והארון ישא את נושאו, **אבל אם פשענו בהכנה**, כגון **"שלא קבענו כראוי את הבדים"** זה יכול להכשיל ולגרום שהארון יפול **וכפי שכתב החינוך**, אבל אם עשינו הכל כראוי והכנה כראוי, אז יחול הנס שהארון ישא את נושאו, ואכן לא יהיה מצב שהארון יפול.

אבל לפי זה קשה המעשה של **עוזא שמואל ב' ו'**, שהרי דוד המלך הביא את הארון בעגלה, ושמטו הבקר והכהן עוזא אחז בארון האלוקים שלא יפול, **ואומרת הגמרא סוטה לה'** שאמר לו הקב"ה, עוזא: הרי הארון את נושאו נושא, את עצמו לא כל שכן, **לכן** ויחר אף ה' בעוזא ויכהו שם.

מטרת הבדים כתוב בתורה שזה בכדי שישאו בו את הארון **שמות כ"ה י"ד**, **אבל הגמרא סוטה ל"ה** אומרת שבנס הארון נושא את נושאו, וכאמור קודם שבכל זאת חייבים להכין בדים שבדרך הטבע יהיה מוכן שישאו אותו על הכתף, עד כדי כך שאפילו בשעת חנייה לא הסירו את הבדים ממנו, ועדיין צריך ביאור לשם מה הבדים נועדו?? **וראיתי בעלי התוספות** שתמצו שמחמת קדושת הארון רצה הקב"ה **שכמה שפחות יתקרבו ויתעסקו עם הארון**.

והסבר נפלא ראיתי בשם **רבי נתן אדלר**, שיש כאן רמז לתומכים בלומדי התורה, שנראה שהם נושאים את

המשך

אדם בדרך הטבע, וזאת למרות שהארון נושא את נושאו בדרך נס, ורק באופן כזה שהכינו את הארון שגם בדרך הטבע הוא יכולים לנושאו אז הארון לא יפול חלילה.

ואפשר להוסיף עוד על פי האמור קודם בדברי החינוך, שיש חובה להכין את הבדים של הארון כראוי שיהיה מוכן על פי דרך הטבע לנשיאת הארון בבדים על ידי בני

וטהר לבנו - תרומה

החכמים. ולא לזלזל בתמיכה בתלמידי חכמים, למרות שלפעמים יש אווירה כזו רח"ל, כי כשיש זלזול עלול להיות נפילה כפי שהיה במקרה של עוזא, שהיה זלזול ולכן הייתה נפילה.

והמשמעות כלפי תומכי תורה היא שנכון שארון נושא את נושאינו, ובזכות התורה של תלמידי חכמים כל התומכים זוכים בפרנסה, אבל בכל זאת **חייבים התומכים להשתדל בכל כוחם להחזיק בדרך הטבע את תלמידי**

ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה

וגם יש לתמוה על הוספת השפתי חכמים שבצלאל זרקא לאש, הרי אם לא יצרו את המנורה במלאכת אומן אלא זרקוה לאש והיא נוצרה בנס, מדוע צריך שבצלאל הוא זה שיזרוק ולא משה?? ובכלל יש לעיין הרי בסופו של דבר אף אדם לא הצליח ליצור במלאכת אומן את המנורה, ולכן הקב"ה אמר לו זרוק כיכר זהב לאש ויצאו המנורה והכלים שלה בנס, אז בשביל מה כל התהליך והמאמץ, קודם לצוות בפירוט וגם להראות למשה בהר את מעשה המנורה, הרי בורא עולם ידע שזה מעל השגתו של משה ומעל השגת ויכולת של כל עושי המלאכה, והקב"ה ידע שבסופו של דבר משה או בצלאל יזרקו את הככר זהב לאש, אז למה כל הפירוט?? למה היו כל השלבים???

אלא כידוע שמנורה היא כנגד החכמה, וכמאמר חז"ל ב"ב כ"ה הרוצה להחכים ידרים וסימנך מנורה בדרום, וריבנו של עולם רוצה שנשתמש בכל שכלנו ובכל היכולות שקיבלנו מה' בשלימות, כיכר זהב לא פחות ולא יותר, ואפילו שלפי הדעת הרווחת לעת עתה בין החוקרים שכן אדם משתמש רק באחוזים בודדים משכלו, ואם כן מדוע באמת הוא קיבל שכל הרבה יותר ממה שהוא מסוגל להשתמש???

אלא יתכן שהקב"ה רצה שכן אדם ידע תמיד שיש לו יכולת הרבה יותר ותמיד ישאף ליותר, ושעולם לא יגיד עד כאן גבול יכולתי וגבול שכלי.

ולכן ייתכן שבזה משה התקשה כי להשתמש באופן מושלם בחכמה זה לא שייך, אבל ריבוננו של עולם רוצה להראות לנו עד כמה הוא חפץ שנשתדל להתאמץ בכל כוחנו לכן הוא עושה שלבים למשה, וכל שלב זה עוד כוחות ועוד מאמץ מצד משה להבין ולנצל את חוכמתו, עד שאמר אני עדיין מתקשה.

אבל משה רבינו, למרות הקושי לא התייאש וממשיך להשתדל ולהתאמץ, ולכן גם כשנצטווה לזרוק לאש, לא הוא זרק בעצמו, אלא נתן לבצלאל החכם בכדי שכשבצלאל יזרוק הוא ידע ויכוון בדיוק למה הוא מצפה שיצא, ויכוון עם כל הבנתו וחכמתו למה שרוצה ושואף שיצא ביצירה זו למרות שנעשית בנס.

דהיינו שלמרות שהמנורה נעשתה בנס, בכל זאת בו זמנית שהנס נעשה הם עשו את המקסימום מה שהם יכולים, ולמרות שכביכול זה מיותר שהרי זה ממילא כבר נעשה בנס, בכל זאת רחמנא ליבא בעי.

וזה הספיק לבורא עולם להחשיב זאת כאילו משה או בצלאל בעצמם עשו את המנורה, עם כל הפירוט שמופיע במעשה המנורה, ואכן בפרשת ויקהל לז' יז' כשמפורט כל מה שעשה בצלאל כתוב שעשה את המנורה ומפורט שם כל מראה המנורה צורתה וחלקיה, למרות שהמנורה יצאה מושלם בנס.

נלמד גם אנחנו לעשות את המקסימום, ונשאף לשלימות למרות שזה נראה כבלתי אפשרי, ואפילו אם זה באמת לא אפשרי, וגם כשיהיו ניסים נמשיך מצדנו לעשות הכל להצליח בתפקידנו תוך כדי הניסים והסייעתא דשמיא, כי רחמנא ליבא בעי, וגם חשוב מאוד לדעת את ערך עצמי ואת ערך אחרים, ובענווה לדעת להשתמש לטובה בכוחם של אחרים הטובים ממני בתחומם, למרות שלפעמים זה ממש גורם לאי נעימות שכביכול אני זקוק לעזרת אחרים?? אבל ככה מצליחים שיוזעים את האמת ופועלים על פיה, גם כשלא כ"כ נעים.

המפרשים מקשים למה בהתחלה כתוב "ועשית", ובסוף כתוב "תיעשה" שמשמעותה שנעשתה מעצמה?? ומתריצים שהקב"ה ראה שמשה התקשה בה לכן הראה לו מנורת אש, וגם זה לא עזר ועדיין התקשה בה, עד שאמר לו הקב"ה למשה השלך את הכיכר לאש, ואומר השפתי חכמים שבצלאל זרקו והיא נעשית מאליה בפועל לכאורה כי כתוב "ויעש בצלאל".

והוקשה לי הדבר מאוד, וכי למה משה רבינו התקשה במעשה המנורה על אף שבורא עולם הראה לו תבנית המנורה מאש, וכי בגלל שזה מקשה בלי חיתוכים והדבקות רק בנקישות בפטיש, בכל זאת מה הקושי כאן יותר מאשר הכפורת שגם היא הייתה מקשה זהב ומחוברים בה ללא בהדבקה שני כרובים עם כנפים פרוטות ופניהם איש אל אחיו, בגודל 10 טפחים, וכל היצירה המדהימה גם היא בנקישת פטיש???

ואולי הקושי הוא כדברי רש"י, לעשות מככר זהב טהור מנורה עם כל כליה (המלקחיים והמחתות) בכיכר שלם לא פחות ולא יותר, אולם אדרבא זה רק מקל את העבודה כי אין דרישה למשקל המנורה, אלא מה שיישאר מהככר אחרי שעשה את המנורה מהשארית יעשה המלקחיים והמחתות שהם כלים נפרדים ממנה?? ורק אם נפרש שלא כרש"י שהמנורה בלי כליה תהיה מככר שלם אפשר להבין שזה הקושי של משה לדייק עכ"כ.

והנה בגמרא מנחות כ"ט כתוב שעשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסום אלף פעמים לכור והעמידום על ככר, ומפרש רש"י הסיבה, כי רצו להעמיד את המנורה לכור, משמע שאכן יש בעניין דיוק משקל המנורה קושי גדול, וצריך עיון שמה הקושי להעמיד על המשקל הרי ככר כולל הכלים של המנורה וכאמור, אבל שם התשובה פשוטה שהקושי היה להפוך 1000 ככר זהב לאחד בודד.

ועיין במנחת חינוך צ"ח ששמעו שהקושי הוא לצמצם את הזהב לכיכר עוד קודם עשייתו למנורה, ולכן משה זרק לאש את הכיכר שיצטמצם בדיוק לכיכר, אבל אם כן מדוע יצא מנורה מושלמת ולא כיכר זקוק ובמשקל מדויק ומזה משה רבינו יכין בעצמו את המנורה?? אלא משמע שהקושי הוא (גם) בהכנת המנורה בעצמה ולא רק בהכנת הזהב לכיכר מדויק.

וגם מצאנו שמשה בשונה משאר בני אדם ידע לצמצם בזמן המדויק של חצות הלילה גמרא ברכות ד', מצד שני לגבי מחצית הדם באגנות המופיע בסוף פרשת משפטים כתב רש"י מפורש שמלאך חילק כי אי אפשר לצמצם, ואולי רק לגבי חצות לילה היות ויש השפעות רוחניות יתכן שרק בגלל זה ידע משה לדייק ולצמצם.

וטהר לבנו - תרומה

"עצי שיטים עומדים"

שניצח!!! אבל זה לא נכון!!! שהרי כאמור הגמרא אומרת שגם לאחר גניזת המשכן העצי שיטים לא התבטלו, אלא עומדים לעולם, וממילא הקדושה היא המילה הסופית והיא המנצחת, אבל בכל זאת יש לדעת מה עניינם, ומה ואיך הייתה תועלת בהם לאחר גניזת המשכן?!

כאן נראה לבאר על פי המזמור "בר יוחאי עצי שיטים עומדים", שהנה גם חבריו של רבי שמעון - תלמידי רבי עקיבא היו 24 אלף שמתו, וזה מתקשר ומתחבר 24 אלף שמתו בשיטים, וכפי שכתב הרמ"ע מפאנו "גלגולי נשמות" אות כ', ש 24 אלף תלמידי רבי עקיבא הם גלגולם של 24 אלף משבט שמעון.

ולפי זה מתבאר המשך מזמור "בר יוחאי", כי הנה ה-24 אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו כעונש, היה זה כי לא נהגו כבוד בחבריהם, ואם כן גם תורתם פגומה לכאורה, כי היה חסר בהם את הכלל גדול בתורה שאמר רבי עקיבא רבם: "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה", ולפי זה לא היה צריך שתורתם תתקיים.

ובכל זאת תלמודם לא בטל, וזה "לימודי השם הם לומדים", שייתכן שכאן פעל הכוח של העצי שיטים שמתקן לעולם ולנצח - ותיקן את תלמודם של 24 אלף תלמידי רבי עקיבא,

וייתכן שלכן בא רבי שמעון בר יוחאי ואמר שיש לו כוח לפטור את כל העולם מאז קיומו סוכה מ"ה ב', ולכאורה לא מובן בשביל מה הוא אומר זאת??? וכי להתפאר הוא בא??

אלא לרבי שמעון בר יוחאי כאב מאוד, על תורתם של חבריו - 24 אלף תלמידי חכמים, והרי רבו רבי עקיבא לימדו ש"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", וזה אולי הכוונה במזמור במילים "הלא המה יורד מוריד", וכאב לו מאוד איך יוכל לגדול בתורה כאשר 24 אלף חבריו מתו ואין כוח לתורתם??!

ולכן הוא השתמש בכוח של העצי שיטים של יעקב, "אור מופלא אור היקוד הם יוקדים" הם שזכותם יוקדת ועומדת לעד, ואמר קל וחומר: הרי יש לי כוח לפטור את כל העולם לפחות אני אעזור לתורת חבריי שמתו, ואולי רשב"י השתמש להגנתם בכוח הטענה הבאה.

שאם העצי שיטים עוזרים לכפר על חטא של 24 אלף שחטאו בזנות, כל שכן שיכפרו על תורתם של 24 אלף תלמידי רבי עקיבא, שהרי הם עומדים לעד.

ללמדנו, שלעולם אין להתיימש מהתחזקות, וגם אם נראה שכל ההתחזקות קרסה והלכה כאילו לא הייתה וכל העמל היה לחינם, דע לך שזה ממש לא מחייב, כי לפעמים זה חלק ממהלך גדול יותר ולמרות הנפילה הגדולה החיזוק היה שווה.

כי בכוח החיזוק אתה תתגבר ותצליח שוב לתקן גם את הנפילה האחרונה מלבד הנפילות הקודמות, וגם בסך הכל הנפילה האחרונה עדיין יש בה צד של התקדמות מול הנפילות שלפני החיזוק כי אז חיית בלי חשבון ונפלת בלי חשבון, עד כדי כך שאפילו לא הרגשת בעבר את גודל הנפילות כפי שאתה חש אחרי החיזוק, לכן נפלת קום והתגבר כארי על חייך ממש ממש!!

ציפוי הקרשים - המשך

וייתכן שכמו שכביכול רשב"י הליבש זהב על תורתם של חבריו, שזה דבר חיזוני, דהיינו שעל ידי הכוח של עצי שיטים, הליבש ותיקן את תורתם, וכאמור קודם בביאור "עצי שיטים עומדים" שבכוחם לכפר ולתקן לעולם, אבל צריך כוח של צדיק שידע לנצל ולהשתמש בזכות הזו, כפי שרשב"י ידע וניצל זכות זו.

כתב רש"י: "עצי שיטים", שואל רש"י מאין היו להם במדבר עצי שיטים?? ותירץ בשם מדרש רבי תנחומא שיעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידים ישראל לבנות משכן במדבר ולכן יעקב אבינו הביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים.

ויש לתמוה מה ראה יעקב אבינו להכין למשכן דווקא עצי שיטים, הרי תכלת ואבני שהם ומילואים ושמן למאור גם קשה להשיגם במקום ישוב, וכל שכן במדבר?? וגם מה זכו עצי שיטים ומה מיוחד בהם שמהם נעשו הארון והשולחן ועוד כלים רבים ואף קרשי המשכן??

ומה המשמעות "עצי שיטים - עומדים"? והנה הגמרא יומא ע"ב אומרת שלא תאמר אבד סברן בטל סכיון, תלמוד לומר: "עצי שיטים עומדים" שעומדים לעולם ולעולמי עולמים!! וגם כאן יש לתמוה וכי מה תועלת יש בהם לאחר גניזת המשכן??? וכי איזה תועלת יש בהם גם כשנגנזו שהם בכל זאת קיימים לעולם??!

ואכן בהתבוננות נוספת במדרש שהביא רש"י - במדרש תנחומא כתוב: שעצי שיטים זה כנגד החטא שחטאו בשיטים שנטמאו בבנות מואב ומתו 24 אלף מישראל, וכפי שכתוב בבעל הטורים ש"עצי שיטים עומדים" בגימטרייה לכפר על מעשה שטים, וגם כתוב בעניין הקרשים 24 פעמים "שיטים", כנגד 24 אלף מישראל, וזה ההכנה שיעקב אבינו עשה קודם, שיהיה כוח קדושה מול טומאה, וזה התיקון לחטא.

ולכאורה יוצא אם כן שרש"י "הטומאה ניצחה"?? שהרי החטא בשיטים היה 40 שנה בערך אחרי בניית המשכן, וכביכול ההכנה של יעקב אבינו בעצי שיטים לא הצליחה למנוע את החטא??!

עוד קשה, מדוע בנו את המשכן מקום השראת השכינה ואת כליו מעץ שיטים, הרי השם "שיטים" מזכיר את מעשה החטא?? ואין קטגור נעשה סניגור?? אבל מדקדוק לשון המדרש יש פתרון לכל, וזה לשונו - "למה קורא אותם עצי שיטים??" "כדי לרפאות מה שעתידים לעשות בשיטים", דהיינו שהקדים רפואה למכה, שעוד לפני החטא השתמשו בשיטים, לתקן חטא שעדיין לא נעשה, ולכן יעקב דאג דווקא לעצי שיטים.

אומנם עדיין יש הרגשה לא טובה, שהחטא קרה בסוף, והתרופה אולי תיקנה את החטא שנעשה אבל בכל זאת היא לא הצליחה למנוע את עצם הנפילה בחטא!!! ונראה כאילו שהמילה האחרונה שהחטא לכאורה הוא זה

ללמדנו, שלעולם אין להתיימש מהתחזקות, וגם אם נראה שכל ההתחזקות קרסה והלכה כאילו לא הייתה וכל העמל היה לחינם, דע לך שזה ממש לא מחייב, כי לפעמים זה חלק ממהלך גדול יותר ולמרות הנפילה הגדולה החיזוק היה שווה.

כי בכוח החיזוק אתה תתגבר ותצליח שוב לתקן גם את הנפילה האחרונה מלבד הנפילות הקודמות, וגם בסך הכל הנפילה האחרונה עדיין יש בה צד של התקדמות מול הנפילות שלפני החיזוק כי אז חיית בלי חשבון ונפלת בלי חשבון, עד כדי כך שאפילו לא הרגשת בעבר את גודל הנפילות כפי שאתה חש אחרי החיזוק, לכן נפלת קום והתגבר כארי על חייך ממש ממש!!

ציפוי הקרשים - המשך

והנה בקרשים מצאנו דבר פלא, שהקרשים היו מצופים זהב אבל לא כמו כל ציפויי הכלים שבמשכן שצבעו את העץ בזהב - כגון השולחן, אלא בקרשים הצמידו פלטה זהב על הקרשים על ידי מסמרים, ובעצם בקרשים הזהב היה שכבה נפרדת, והשאלה מה משמעות שינוי זה?? ולמה שינוי זה היה דווקא בקרשים??

וטהר לבנו - תרומה

ללמדנו, שיש כוחות וזכויות שמגנים עלינו ומכפרים עלינו, אבל צריך כוח גדול לדעת איך לנצל ולהשתמש בזכויות הללו, לדוגמה יש כוח של זכות אבות שיש בו עוצמה כבירה, אבל צריך כוח בכדי להשתמש בזה, לא כל הרוצה יבוא ויטול.

קרשים של עצי שיטים - המשך

נוהרים מזנות, והיה עליהם לזרוק את בנו של המושל שסרח מכל המדרגות, ובמקום שיתנהגו כפי המצופה והמתבקש מהם, הם כיבדו אותו והסכימו לשנות את חייהם, בשביל כבוד בן ראש העיר, וזה כבוד מוטעה ולכן כשלו ונהרגו.

וכן בשבט שמעון, הם חטאו ואז בא זמרי הנשיא שלהם ונתן להם כבוד מוטעה, כפי שכתוב ברש"י, שאמר זמרי: "וכי השבט שלי מת ואני שותק", לכן לקח את המדיינית וחטא, ונהרג גם הוא.

ולכן תלמידי רבי עקיבא לאחר שבגלגולים הקודמים טעו וחטאו בעניין של כבוד במקום שהיה אסור לכבד, לכן היה מושרש אצלם בתודעה זהירות מכבוד, ולכן לא נהגו כבוד זה בזה, כי הם רעדו מכבוד, אבל בזה הם שוב נכשלו, שהרי "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", שכן לימדם רבם רבי עקיבא שכתוב שהיה גלגול של זמרי בן סלוא נשיא שבט שמעון (כפי שכתב הרמ"ע פאנו שם וכן מובא בילקוט ראובני בפרשת פנחס), שאדרבא כבוד באמת חייבים לתת אבל כבוד לתת ללומדי תורה ולעובדי ה' ולכל אדם שנברא בצלם, ורק אסור לתת כבוד שמגבה פושעים ורשעים.

עד שבא רשב"י ותיקן טעותם והציל תורתם, בכך שניצל את כוח "העצי שיטים עומדים" שיעקב אבינו דאג לעתיד עם ישראל - ל24 אלף תלמידי רבי עקיבא, והכשיר את תורתם, ותיקן את נשמתם לנצח, ובזכותו זכינו לכוח התורה של 24 אלף תלמידי רבי עקיבא שהם אלפי אלפי תנאים קדושים וטהורים!!!.

וייתכן להוסיף עוד על הנכתב קודם, על פי הכתוב בספר "גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו - אות כ", ששמעון ולוי הרגו בשכם 24 אלף, הם 24 אלף שמתו משבט שמעון על דבר פעור, וכאמור הם 24 אלף תלמידי ר"ע, והדברים קשים להבנה מה הקשר בין אנשי שכם הגויים לתלמידי רבי עקיבא הקדושים??

וראיתי במגלה עמוקות בפרשת וישב שמבאר שאנשי שכם עשו הסכם עם בני יעקב שאם ימולו כל זכר הם יהיו כמותם ויחיו עמם בשלום, ואכן אנשי שכם נימולו, ועם ישראל לא עמד בהסכם והרגום, והיות ואנשי שכם לא נימולו לשם שמים לכן נהרגו מהם 24 אלף, ובגלל ששמעון היה בעיקר העצה להורגם, לכן כעונש על זה התגלגלו אנשי שכם ב24 אלף משבט שמעון שמתו בדבר פעור.

ואולי יש להוסיף שזוהי כוונת דברי יעקב "עכרתם אותי", שעד עכשיו עם ישראל היה צלול ועכשיו הוא עכור, שגויים משכם חדרו לעם ישראל בגלל ההסכם.

ונראה ש 24 אלף שמתו משבט שמעון בגלל עון זנות, נפילה חמורה זו הייתה להם כי הם הגיעו מגלגול טמא של אנשי שכם, ועל כן הם שוב ירדו והתגלגלו ב24 אלף תלמידי רבי עקיבא - צדיקי עולם, ושוב מתו כי לא נהגו כבוד זה בזה, אבל כמובן הייתה להם עליה גדולה שממיתה על עניין זנות רח"ל, הם מתו בדקדוק בצדיקים כחוט השערה על שלא נהגו כבוד.

ועלה בדעתי בעזרת השם, להמתיק את העניין עוד, שהרי אנשי שכם נהרגו למרות שהם עצמם לא פשעו, רק פשעם היה שנתנו כבוד לאדם שסרח ופשע, כי בזמנם היו

ללמדנו, שיש דברים נסתרים שנשגבים מבינתנו, אלה הם חשבונות שמים של כמה דורות שאין לנו אפילו קצה חוט להבין מה הקשר בין הדברים, וכי היינו חושבים שיש קשר בין אנשי שכם לתלמידי רבי עקיבא???

ואם נדע זאת ונזכור את זאת ממילא לא נשאל שאלות מיותרות, למה?? ואיך ייתכן?? כי יש תיקונים בתהליכים שאולי אנחנו רק מרגישים קצת בעניין שמושרש בטבענו ובנפשנו, כמו תלמידי רבי עקיבא שהרגישו רגישות להיזהר מענייני כבוד, אבל הם לא ידעו לנווט את התחושה ואת הזהירות הנדרשת לחיזוק נכון, אלא הם הלכו בקיצוניות לא נכונה וטעו.

ולכן, אנחנו נשתדל בכל מה שביכולתנו להתחזק, ומה שנרגיש שזה אצלנו עקרוני וחלק בלתי נפרד מהאופי ייתכן שזה קשור לעבר הרחוק מאוד שלנו, אבל עלינו לדעת להתייעץ עם גדול בתורה שידע לנווט אותנו בצורה נכונה ולא בקיצוניות מוטעית, ובעזרת ה' נצליח לתקן את ייעודנו בעולמינו, למען ניגע לריק ולא נלד לבהלה אמן ואמן.

והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה - המשך

כבוד זה לזה, וה 24 קרשים מצד שמאל זה כנגד 24 אלף משבט שמעון שמתו בעוון הזנות בשיטים.

והיות וכולם בעצם מתחברים בגלגולים לתיקון אחד, מובן אם כן עניין הבריה התיכון, שכתוב במדרש רבה שהבריה התיכון זה מקלו של יעקב אבינו, והוא בנס היה מתקפל ומאחד מבפנים את כל הקרשים מימין ומשמאל לאחד, שכוחו של יעקב ב"עצי שיטים עומדים" היה לתקן ולרפאות את כל ה 24 אלף שיגיעו לתיקונם הראוי ולשלימות, וכאמור לעיל שיעקב אבינו דאג דווקא לעצי שיטים כי ראה מה יקרה ויתגלגל בהריגת 24 אלף מאנשי שכם, עד שיתגלגלו לתלמידי רבי עקיבא.

ללמדנו, שאין לנו אפילו קצה הבנה מה זה כוח של צדיק, ראו נא - הנה מקל של יעקב אבינו מה כוחו גדול ולנצח לעולמי עולמים!!! שגם מאחד וגם מחזק, לכן יהודים יקרים לא נשגיח בכל גלי הכפירה והזלזול הקיימים בדורנו, ונתגבר על רוח הקרירות שנושבת מחמת המחלוקת ומחמת עינינו המגושמות לראות הכל בפשטות ובגישום העניינים.

כאמור קודם בשם בעל הטורים, שמוזכר 24 פעמים "שיטים" אצל הקרשים, והנה סך כל הקרשים הן 48, שהם 20 מימין ו 20 משמאל ועוד 8 ברוחב המשכן, ואם נחלקם לימין ושמאל עולה לנו 24 לכל צד, והתחדש לי בשבת בתפילה, שיש לנו כאן בעצם 3 פעמים עניין 24.

ולפי הנכתב בשם בעל הטורים והמגלה עמוקות והרמ"ע פאנו, ייתכן ש24 פעמים שכתוב שיטים בעניין הקרשים זה כנגד 24 אלף אנשי שכם שנהרגו על ידי שמעון ולוי, והיות והם היו גויים לכן הם רק כתובים ברמז, ואילו הקרשים זה כנגד היהודים שחטאו ומתו, 24 מצד ימין זה כנגד 24 אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו כי לא נהגו

וטהר לבנו - תרומה

ואדרבא נזכור את מקלו של יעקב!! ונזכור את מטה אליהו שהחיה מתים!! ולא חסרים דוגמאות, וברור כשמש שרבותינו מאורי דורנו גדולים הם מאתנו לפחות בכמה מידות, ולא מחשבותינו מחשבתם, ובזכות אמונת חכמים נזכה לעלייה רוחנית ולגדל את כל משפחתנו ליראת שמים טהורה ולגאולה קרובה במהרה בימנו אמן.

ועשית את המזבח עצי שטים וצפית אתו נחושת

והנה במזבח החיצון הקריבו קרבנות רבים לכפרה, ואדם שחטא בעצם העז פניו בחוצפה כנגד בורא עולם, כאילו יש לו כוח ללכת נגד בורא עולם, שהרי אם לא הייתה לו חוצפה היה רועד להרים ראשו ולחטוא.

ואפילו שקרבנות החטאים זה לחוטא בשוגג ובלי כוונה, בכל זאת אדם זכאי לא היה נכשל בשוגג, ולא הייתה יוצאת תקלה מתחת ידו, וגם אם לא היה סומך על עצמו באופן מופרז הוא היה זהיר הרבה יותר מטעויות חלילה, **לכן** נבחר המזבח שעליו מקריבים קרבנות, שיהיה מצופה בנחושת לכפר על העזות מצח.

ובדרך דומה כתב האלשיך הקדוש, שיהודי ילמד מהעזות שיש במזבח, ולא יתבייש וימנע מעצמו להקריב קרבנות כפרה מחשש מה יגידו חבריו עליו, אלא יתגבר בעזות דקדושה ויכפר על עצמו כראוי.

ואולי גם מלמד אותנו המזבח שיש דברים הנראים כמו - אבל זה לא, דהיינו כמו זהב אבל זה לא זהב אלא זה נחושת, ולכן כל אדם ילמד להיזהר ולא ללכת אחר מראה עיניו ומה שנראה לו, אלא ידייק ויבדוק שלא יטעה ויכשל, ומי שלא בודק אלא סומך על מראה עיניו הוא רגיל להיכשל בשגגה בחטאים, לכן גם אנחנו ניזהר ולא נתפתה בקלות, ולא נסמוך על עצמנו ועל אחרים יותר מידי, בכדי שלא ניכשל חלילה וזה יהיה חלילה באשמתנו.

ודבר מבהיל מאוד קרה לי בעת כתיבת מאמר זה, שבדיוק ראיתי הודעה על זיוף כשרות מהודרת במוצר בשר, ומוצר זה קניתי לפני כחודשים, ואני בדיוק בשורות אלו - "אדם זכאי לא היה נכשל בשוגג, ולא הייתה יוצאת תקלה תחת ידו", "ועד כמה עלינו להיות זהירים ולא לסמוך על עצמנו ועל אחרים יותר מידי", וזה מחייב אותי דבר ראשון להתחזק במה שלקיתי.

ותודה לבורא עולם שרב תלמיד חכם עצום בדק עבורי ביסודיות את העניין, ושעה לאחר מכן הודיע לי ברוך ה' שזה שקר ולא נכשיתי, וגם פניתי אח"כ לגאון שהוא עומד בראש הכשרות שהוא אמר לי שזה שקר, אבל את ההמחשה לחיזוק קיבלתי בעוצמה, ומעתה אתחזק בזהירות רבה יותר אמן ואמן.

*מבית ומחוץ תצפנו

כן כוח אנושי להרימו כשם שצריך כוח אנושי להרימו מהקרקע בתחילת המשא??

וגם לפי יסוד זה של בתחילת המשא - להרימו צריך כוח אנושי, מובנים דברי החינוך מצוה צ"ו שמסביר שחייבים שהבדים יהיו קבועים לעולם בארון כי אולי יצטרכו לצאת עם הארון במהירות ויתכן מתוך הטרדה והחיפזון לא נבדוק טוב שיהיו בדיו תפוסים כראוי, ויש חשש שמא חס ושלום יפול הארון, אבל כשהם קבועים הם יהיו מונחים בחוזקה ולא תהיה תקלה, והקשנו קודם שהרי הארון נושא את נושאי ואם כן אין חשש שהארון יפול??

ולפי זה נראה לדרך, שחייבים שהבדים יהיו קבועים בחוזק והיטב, כי בעת הרמת הארון צריכים כוח אנושי להרימו, ואדרבא שונה הוא מכלים אחרים, שדווקא בגלל שבהמשך המשא הארון נושא את נושאי, לכן יתכן שלא יקבעו את הבדים היטב בארון, לכן הצריכה התורה לקבוע את הבדים בארון לעולם, בכדי שבעת ההרמה יהיה הגבחה טובה מכוח אנושי.

ואכן יתכן והתביעה על עוזא שעצר מהארון שלא יפול, הייתה על התחלת המשא שהניחו את הארון על גבי עגלה, וכפי שכתבתי קודם בעניין.

והטענה עליו הייתה שאם סברת שמותר לנשוא את הארון בעגלה אם כן לא היה עליך לחשוש שהארון יפול

כתב רש"י, שציפוי המזבח (המזבח שבו הקריבו קרבנות) בנחושת - זה בכדי לכפר על עזות מצח וחוצפה, כמו שנאמר "ומצחך נחושה".

ולכאורה המילה נחושת זה מהמושג נחוש, שזה הגורם ומביא גם לעזות מצח וחוצפה, והשאלה למה המתכת נחושת הפך לסמל לחוצפה ועזות מצח??? וגם מדוע דווקא המזבח החיצון שבחצר שעליו מקריבים את כל הקורבנות, הוא נבחר לתקן את העזות מצח???

והתשובה לכך נראה על פי המשנה במידות ב' ג' שכל השערים בבית המקדש היו דלתותיו מצופות זהב חוץ משער המזרחי שהיה מצופה נחושת שדומה לזהב, וזה העזות מצח והחוצפה!! שהוא הנחושת אינו זהב ומראה את עצמו כאילו הוא זהב, וזה חוצפה להתגאות במה שאין לך, ולהציג את עצמך כאילו אתה אחר החשוב ממך.

ואולי גם מלמד אותנו המזבח שיש דברים הנראים כמו - אבל זה לא, דהיינו כמו זהב אבל זה לא זהב אלא זה נחושת, ולכן כל אדם ילמד להיזהר ולא ללכת אחר מראה עיניו ומה שנראה לו, אלא ידייק ויבדוק שלא יטעה ויכשל, ומי שלא בודק אלא סומך על מראה עיניו הוא רגיל להיכשל בשגגה בחטאים, לכן גם אנחנו ניזהר ולא נתפתה בקלות, ולא נסמוך על עצמנו ועל אחרים יותר מידי, בכדי שלא ניכשל חלילה וזה יהיה חלילה באשמתנו.

ודבר מבהיל מאוד קרה לי בעת כתיבת מאמר זה, שבדיוק ראיתי הודעה על זיוף כשרות מהודרת במוצר בשר, ומוצר זה קניתי לפני כחודשים, ואני בדיוק בשורות אלו - "אדם זכאי לא היה נכשל בשוגג, ולא הייתה יוצאת תקלה תחת ידו", "ועד כמה עלינו להיות זהירים ולא לסמוך על עצמנו ועל אחרים יותר מידי", וזה מחייב אותי דבר ראשון להתחזק במה שלקיתי.

ותודה לבורא עולם שרב תלמיד חכם עצום בדק עבורי ביסודיות את העניין, ושעה לאחר מכן הודיע לי ברוך ה' שזה שקר ולא נכשיתי, וגם פניתי אח"כ לגאון שהוא עומד בראש הכשרות שהוא אמר לי שזה שקר, אבל את ההמחשה לחיזוק קיבלתי בעוצמה, ומעתה אתחזק בזהירות רבה יותר אמן ואמן.

כתבו בעלי התוספות שהסיבה שהארון לא נעשה כולו מזהב, זה היה בכדי לא להכביד על נושאי שזה הסיבה לכל הכלים שנשאו בכתף שנעשו מעץ בכדי להקל על עבודת המשא בכתף - ולכן המזבח היה נבוב לוחות דהיינו ריק מבפנים בכדי להקל על המשא.

ומקשים בעלי התוספות שהרי הארון נושא את נושאי?? ומתוך תוספות "לפי שעה היה", ולא זכיתי להבין את תשובתו??

וממשיך תוספות ומקשה למה אם כן נענש עוזא שמואל ב' י', שדוד המלך הביא את הארון בעגלה, ושמטו הבקר והכהן עוזא אחז בארון האלוקים שלא יפול, ואומרת הגמרא סוטה לה' שאמר לו הקב"ה, עוזא: הרי הארון את נושאי נושא, את עצמו לא כל שכן, לכן ויחר אף ה' בעוזא ויכהו שם, והלוא אם לפי שעה יש צורך להקל על משא נושאי הארון אם כן מדוע נענש עוזא, ועל שאלה זו תוספות נשאר בצ"ע.

ואם נפרש "לפי שעה" שהכוונה להקל על רגע הרמתו מהקרקע, אבל בהמשך המשא הארון נושא נושאי, א"כ מובנים דברי התוספות, שלכן נעשה ארון מעץ להקל על רגע הרמתו מקרקע, וגם מובן הצריך עיון של תוספות ממעשה יונשו של עוזא, כי לרגע הראשון של הנפילה צריך

וטהר לבנו - תרומה

א"כ זה מוכיח שכל המשא שהיה על העגלה היה אסור ופסול, ולכן נענש עוזא.

ובאמת יתכן שהיה עליו להיענש מיד כשהניח הארון על העגלה אבל ה' המתין שיתגלה טעותו, ולעין כל הוכח חטאו של הכהן.

מהעגלה כי הארון בעת משא נושא הוא את נושאו, ובעת המשא הוא לא אמור ליפול, ואכן לא כתוב שבסוף הארון נפל באמת למרות שעוזא מת ולא היה מי שיעצור את הנפילה.

ואם בכ"ז עוזא רצה להציל נפילת הארון כי זה נחשב כתחילת משא, וכהרמתו מהקרקע שצריך כוח אנושי,

ארון עצי שיטים

מזהב לעץ?? ולהמחשת העניין, וכי הנחה של 100 דולר על קנייה של מיליון דולר תחשב היא להנחה??

ואולי באמת כובד הארון היה כבד מאוד בדרך הטבע, ואפילו להרימו מהקרקע יתכן והיה צורך בנס, וכל שכן לקחת את הארון למשא בכתף אי אפשר לנושאו מחמת כובדו, אבל הקב"ה רצה שגשתדל בדרך הטבע עד כמה שאפשר להצליח להרים את הארון, למרות שבפשטות בלי נס זה לא יעבוד.

אבל כך בורא עולם דורש מאתנו בחיים, פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם **מדרש** שיר השיטים ה' ג', אבל קצת מאמץ בורא עולם דורש מאתנו **"פתחו לי"**, אבל אותו פתח קטן חייב להיות אמיתי.

וכמו כן כתוב **בגמרא קידושין** ל' יצרו של אדם מתגבר עליו כל יום להמיתו, ואלמלא ה' עוזרו אין יכול לו, אבל ה' עוזר לאדם שמתאמץ, וכפי שהגמרא שם אומרת שעלינו לעסוק בתורה – סם החיים, בכדי לקבל את עזרת ה' לנצח את היצר הרע.

וכל זה דרך הפשט, ובדרך דרש מצאתי **בבית הלוי** הסבר מדוע לא כל הארון נעשה מזהב, בכדי שהעשיר התומך בתורה ובלומדיה, שמשול כעץ שנאמר **"עץ חיים היא למחזיקים בה, ותומכיה מאושר"**, צריך לזכור ולדעת לא רק לפרנס את התלמיד חכם המשול לזהב שיהיה לו אוכל בביתו פנימה, וזה הוצרך בזהב בפנים הארון, אלא גם על העשיר לתמוך בלומדי תורה שיהיה מסודר ומכובד כזהב גם בחוץ, שיהיה לתלמיד חכם מלבושי כבוד וכו'.

בדי הארון

רוחב הארון שבנס לא תפס מקום בקודש הקדשים, ובפשטות אורכם הטבעי של הבדים לא היו יותר מעשר אמות שהרי משה רבינו עשה את הארון עבור הקודש הקדשים שבמשכן שגודלו היה 10 אמות על עשר אמות.

ולפי דעות אלו שבנס התארכו הבדים עד שבלטו החוצה מובן נפלא מדוע שלמה המלך בנה 4 דלתות מצופות זהב לפתח קודש הקדשים, (2 דלתות בסוף האמה טרקסין החיצונה הסמוכה להיכל שכאשר הם נפתחו נפתחו כלפי קודש הקודשים וכיסוי את עובי קיר של הפתח, ועוד 2 דלתות שהיו בתחילת האמה טרקסין הצמוד לקודש הקדשים שנפתחו על הדלתות הראשונות, כי רק צד הדלתות שהיו לכיוון קודש הקדשים היו מצופות זהב, וכך הדלתות הפנימיות כיסו את אחורי הדלתות החיצוניות שלא היו מצופות זהב), **והלוא** אם בגלל הבדים הדלתות היו פתוחות תמיד אם כן בשביל מה שלמה המלך בנה את הדלתות, שהרי דלת שאינה עשויה לפתיחה וסגירה אין בה צורך לכאורה??

אלא יתכן ששלמה המלך תכנן שיסגרו את הדלתות בקודש הקדשים, ורק בגלל הנס שהתארכו הבדים לכן בסופו של דבר לא הצליחו לסגור את הדלתות, ובכל זאת הפרוכת היא שכיסתה את הפתח של קודש הקדשים.

כאמור בדברי בעלי התוספות הארון לא נעשה כולו זהב וזאת בכדי להקל על משאו, ובעצם קשה, שהרי בתוך הארון היו הלוחות ושברי הלוחות, ומשקלם היה כבד מאוד!! ואם כן מה תועלת להפחית ממשקל הארון במעט יחסית למשקלם העצום של הלוחות??

וכפי שכתוב **במדרש תנחומא כי תשא** כו' בא וראה כמה גדול כחו של משה: א"ר יהודה א"ר יהודה הלוחות משקל ארבעים סאה היו ושל סמפרינין היו והיו נתונות על ידיו של משה כדבר קל, אבל לאדם רגיל בוודאי זה כבד מאוד מאוד, (והנה בשיעור מקווה שהוא 40 סאה מקובלות שתי דעות: לשיטת ה"חזון איש" יש להחמיר לכתחילה, שיהא במקווה לא פחות מ - 750 ליטר מים. ובשעת הדחק אין לפחות מ - 648 ליטר. ואילו לשיטת הגר"ח נאה יש להחמיר לכתחילה שיהא במקווה 921.6 ליטר, והשיעור שאין לפחות ממנו הוא 454.283 ליטר).

והנה בארון היו גם שברי לוחות ואם כן היה כאן משקל של 80 סאה כמו כובד של 2 מקוואות מים, ויוצא לכל לוי מתוך 4 שנשאו את הארון משקל בין 227 ל 460 ליטר שזה משקל עצום, ומה כבר המשמעות להוריד במשקל הארון

בנביא מלכים ה' ה' כתוב **"ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר, ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה"**, ומפרש שם רש"י שהכוונה שהבדים נראו בפרוכת שכנגד הפתח באמה טרקסין, יכול יהיו מקרעין בה ויוצאין, תלמוד לומר ולא יראו החוצה, הא כיצד, דוחקים ובולטין (ע"פ הגמרא ביומא נד א).

וכוונת רש"י שבין קודש הקודשים להיכל היה אמה שהפרידה, ובאמה זו כנגד הפתח היה פרוכת והבדים של הארון היו בולטים בה כלפי חוץ אבל לא קרעו את הפרוכת.

וכתבו הרד"ק והרלב"ג **"ויהיו שם עד היום הזה"** - שלא הסירו אותם – את הבדים עוד מן הארון כמו שכתוב **"לא יסורו ממנו"**, וגם לא החזירו אותם לאחוריהם, אלא היו הבדים משוכים לפני הדביר לעולם – כי **הבדים כבר לא שימשו יתר למשאות**, וזהו עד היום הזה, וא"כ **דלתות** **שער הדביר שהיו מזהב לא היו נסגרות** לפיכך הוצרך שלמה לעשות פרכת להיות מבדילו:

יש לדון האם **הבדים האריכו בנס או בידי אדם**, וכמובן זה תלוי גם במחלוקת איפה היה מונח הארון בקודש הקדשים, אם בקצה לצד כותל מערבי כדעת הרמב"ם **והרשב"ם** ועוד ראשונים, שממילא בוודאי הבדים התארכו בנס לאורך 22 וחצי אמות לפחות, 20 אמות היה חלל קודש הקדשים ועוד עובי הפתח שהיה אמה ועוד אמה וחצי

וטהר לבנו - תרומה

ורק להראות את אהבתו לעם ישראל ואת רצונו להשפיע תורה וקדושה לעם ישראל כפי כתבה הגמרא בטעם אריכות הבדים שנראו ובלטו החוצה בפרוכת.

יש בזה עוד עניין חשוב שבורא עולם רצה להראות שכל הדלתות פתוחות לשפע הקדושה שפורץ מקודש הקדשים, ורק עלינו להתקרב לבורא עולם ולתורתו ומיד נרגיש את שפע הקודש והתורה הקדושה.

הבדים לא יסורו ממנו

אומנם רש"י בנביא שהבאנו כתב מפורש שהאריכו את הבדים עד 20 אמות, לא בכדי למשוך אותם החוצה לעשות בידי אדם בליטה בפרוכת, אלא בכדי שיהיו הבדים באורך 20 אמות (ובפשטות זה לא כולל מקום הבדים שהיה מקביל וצמוד לארון שמקומו היה בנס), כך שיהיו שתי קצותם נוגעים לכותל מזרחי ושתי קצותם לכותל מערבי.

וגם משמע מהגמרא שבמראה הבליטות בפרוכת התקיים פסוק, ובפשטות נראה שעל ידי הנס התקיים הפסוק שמוכיח על קרבת ה' לעם ישראל, ולא שעל ידי פעולת בשר ודם כי אז זה לא מוכיח כל כך שהתקיים הפסוק, כי אולי רק כיוונו שיתקיים הפסוק אבל מי מוכיח שאכן הפסוק התקיים כשאיפתם, אבל כשהדבר נעשה בנס הנס מוכיח שהתקיים הפסוק ויל"ע?

ונראה לחדש בדעת רש"י, שהארון עמד במרכז ואמצע קודש הקדשים ממש, ואכן האריכו האומנים את הבדים לאורך 20 אמות מלבד מקום הארון שמקומו היה בנס במטרה שימלאו את כל שטח קודש הקדשים מקיר לקיר בדיוק 20 אמה.

למרות כוונתם שיגיע עד הקיר המזרחי ששם הפתח, נעשה נס והבדים התארכו עוד קצת לכדי 21 ועוד קצת אמות, כך שהבדים בנס עברו את האמה טרקסין שהפרידה בין קודש הקדשים להיכל, וגם הספיקו להבליט את הפרוכת כלפי חוץ – לכיוון ההיכל, והיות ועיקר הארכה הייתה בידי אדם (מעד 10 אמות בתקופת משה לכדי 20 אמות) לכן כתוב **ויאריכו** ולא **ויתארכו** וכדיוק רש"י, **ואכן** זה היה חידוש שלמרות שהיה נס והתארכו הבדים עוד קצת, בכל זאת לא נהיה קרע בפרוכת, וכמו כן הנס הוכיח שהתקיים הפסוק שמוכיח את קרבת ה' לעם ישראל.

ולפי הסבר זה מתורץ כפי שכתבנו קודם מדוע הכינו 4 דלתות לקודש הקדשים, למרות שבסופו של דבר הדלתות היו פתוחות תמיד בגלל שהבדים התארכו החוצה ולא יכלו לסגור את הדלתות, ואם בכוונה תחילה שלמה תכנן בפעולה אנושית להבליט את הבדים החוצה עד לפרוכת, אם כן לצורך מה הוא הכין את הדלתות??

אלא נראה לתרץ כדברי רש"י שהתוכנית הייתה שהבדים יהיו 20 אמות שיגיעו מקצה לקצה של קדש הקדשים ולא יעברו את פתח קדש הקדשים, ולכן התאים להכין דלתות, רק מחמת הנס שהבדים התארכו עוד יותר לכן נאלצו להשאיר פתוח את הדלתות ולהסתפק בפרוכת לצניעות קדש הקדשים וכדברי רש"י במנחות שם.

ויתכן שמתחילה לפני נס התארכות הבדים כשעשו את הפרוכת עשו אותה רק שיכסה את קודש הקדשים בעת פתיחת הדלתות, או לדמות את הבית המקדש לפרוכת שהייתה במשכן, ששימשה להזאת הדמים עליה.

ולפי זה נראה שבורא עולם כביכול ויתר על כבודו שיהיה סגירה טובה לפתח קודש הקדשים במערכת של 4 דלתות, וכידוע בבית שני היו שתי פרוכות והכהן נכנס בצד אחד מהיכל ועבר לצד השני של הפתח ומשם נכנס לקדש הקדשים כך נשמר קודש הקדשים מכוסה כל הזמן, ואילו בבית ראשון כשהיה ארון ולוחות בכל זאת בורא עולם הסתפק במחיצת פרוכת אחת בלבד, **וזאת** אך

דעת הרד"ק שם שהארון בבית המקדש הראשון היה סמוך לפתח, ולפי זה לא היה נס שהבדים התארכו מעצמם ובלטו החוצה בפרוכת, אלא **שהכהנים משכו את הבדים החוצה שיבלטו בפרוכת**, והמטרה הייתה כדי שיהא נכנס שם כהן גדול ביום הכפורים להקטיר בין הבדים ולא יתעכב ויפנה הנה והנה, אלא מיד יגש למקום הנכון בין הבדים שראה את מיקומם בבליטה בפרוכת.

אומנם על פירוש זה קשה, כי אם משכו את הבדים בפעולה אנושית אם כן מדוע הגמרא מחדשת לנו שהבדים לא קרעו את הפרוכת אלא רק בלטו בפרוכת, הרי אין סיבה בעולם שעל ידי פעולה אנושית שמשכו את הבדים שיבלוט החוצה שזה יגרום לקרע בפרוכת כאשר ראשי הבדים לא דוקרניים ומחודדים.

ודווקא מחמת גמרא זו משמע שהיה נס שהבדים התארכו ולכן היה סברא אולי מכוח הנס הבדים פתחו פתח בפרוכת, ועל זה הגמרא מדגישה בדיוק מהפסוקים שהבדים רק בלטו בפרוכת ולא עשו בה קרע וחור, ודוחק לומר שהייתה לגמרא מחשבה שהאומנים פתחו חורים קטנים למעבר הבדים בפרוכת?

והנה רש"י בדברי הימים כתב (ורבי פי"י) הכהנים רצו להכניס הארון עם בדיו בדביר ולא הספיקו כי הענן מלא את בית ה' ולא יכלו להביא את הכרובים עד כותל מערבי ממש ועל כן היו בולטים בפרוכת, וממשיך רש"י אך קשה לי שכתוב **"ויהי בצאת הכהנים"** ורק אחר כך כתוב **"מלא כבוד ה' את בית אלקים"**??

ולכן הביא רש"י פירוש נוסף (ורי יוסף זצ"ל פי"י) **"ויתארכו"** לא נאמר דמשמע ויתארכו הן עצמן אלא **"ויאריכו"** משמע אחרים מאריכים אותם והכוונה שהאומנים האריכו את הבדים עד לעשרים והיו נוגעים שתי קצותם לכותל מזרחי ושתי קצותם לכותל מערבי, **וקצת פלא בדברי רש"י** שהרי בכדי שהבדים יהיו בולטים בפרוכת היה צריך להיות לפחות 21 אמות ולא עד 20??

אלא ייתכן בדעת רש"י שבאמת האומנים האריכו את הבדים לאורך 20 אמות שיהיה מקצה קודש הקדשים ועד קצהו, וכפי שכתב **רש"י במסכת מנחות צח'** שהארון היה במרכז – אמצע קודש הקדשים ממש, ובכל צד היה 10 אמות מהארון עד לקיר, כי מקום הארון בנס היה, שהרי קדש הקדשים בבית המקדש הראשון היה 20 אמות, ובכל זאת כתב רש"י שהבדים היו בולטים בפרוכת.

ואילו מתוך הגמרא במנחות היה מקום לפרש דברי רש"י כדברי הרד"ק שאת הבדים האריכו לאורך 20 אמות, ומשכו אותם החוצה שלא יהיה חלק לפני הארון וחלק אחרי הארון בשווה כמוכן למשא של 4 אנשים, אלא משכו שיהיה רוב הבדים לכיוון החוצה כך שבדרך הטבע בפעולה אנושית הבדים בלטו בפרוכת.

וטהר לבנו - תרומה

למה היו דלתות לקודש הקדשים בבית המקדש הראשון

כאמור קודם 4 דלתות בית המקדש הראשון לא הגיעו לכדי פתיחה וסגירה אלא היו פתוחים תמיד, בגלל הבדים שהתארכו, ובכל זאת בורא עולם מסובב הסיבות בוודאי לא גרם ויצר שיהיה דלתות מיותרות כביכול בבית המקדש, אלא נראה שהיה בהם מסר ומשמעות עצומה.

ונראה, כי הנה במשכן היה רק פרוכת אחת שהפרידה בין ההיכל לקודש הקדשים, ואילו בבית מקדש השני היו 2 פרוכות ובניהם היה חלל מעבר כמו שביל, והכהן גדול היה נכנס בצד אחד בהיכל עד שהגיע לקצה השביל השני ומשם נכנס לקודש הקדשים, כך יצא שתמיד קודש הקדשים היה מכוסה בביאת הכהן גדול.

ואינו לי סייג ושיח בנסתרות, אבל בלי ספק זה מוכיח על עוצמת קרבת הקב"ה לעם ישראל שפחת והלך, מהמשכן שבנה משה רבינו נביא הנביאים לבית ראשון ואחריו בית שני שאפילו לא היה בו ארון וכרובים, ובכל זאת היה שם סגירה מוחלטת של קודש הקדשים וכאמור.

ואילו במשכן וכן בבית ראשון שבסופו של דבר הדלתות היו פתוחות והיה רק פרוכת אחת אם כן בכניסת הכהן הגדול לקודש הקדשים וביציאתו משם היה פתח פתוח שיכלו לראות את קודש הקדשים מתוך ההיכל.

ואולי לכן ברגלים בימי בית שני היו מגלים את הפרוכת ומראים לעם ישראל את הצורות שהיו בקירות קודש הקדשים שהוכיחו על אהבת הקב"ה לעם ישראל **יומא נד'**, כי בעת הרגלים יש התקרבות עצומה והתעלות רוחנית עצומה בין הקב"ה לעם ישראל.

במסכת זבחים נט' מובא דעת רבי יהודה שגובה המזבח היה רק 3 אמות שזה כגובה איש בינוני – **כלי יקר**, ואילו לדעת רבי יוסי המזבח היה גובהו 10 אמות, ומה שכתוב 3 אמות זה מגובה הסובב שהיה בחלקו העליון של המזבח.

בר יוחאי בקודש הקדשים - סוד חמישים

20 אמות על 20 אמות, שזה ביחד 40 ועוד 10 אמות גובה הכרובים שעשה שלמה יוצא הכל ביחד 50, ואולי זה קשור לסוד 50? **ויתכן** ששלמה המלך בחוכמתו העצומה הגיע לכך ולכן הוא הוסיף עוד שני כרובים שגובהם עשר אמות.

בקודש הקדשים סוד חמישים, לצערי לא הצלחתי לחדש מה הוא הקו הירוק ומה הקשר שלו לחדש חדשים, אבל רמז לסוד חמישים בקודש הקדשים אולי יש מקום לחדש בדרך רמז, שהרי קדש הקדשים בבית מקדש הראשון היה

שלוש אמות קומתו - גובה המזבח במשכן

ועברו אימון כמה שנים עוד קודם שנכנסו לעבוד בבית המקדש.

במסכת זבחים נט' מובא דעת רבי יהודה שגובה המזבח היה רק 3 אמות שזה כגובה איש בינוני – **כלי יקר**, ואילו לדעת רבי יוסי המזבח היה גובהו 10 אמות, ומה שכתוב 3 אמות זה מגובה הסובב שהיה בחלקו העליון של המזבח.

והנה תלמידי היקר מאוד הבה"ח אליאב דהן שיחי' תירץ שיתכן בכדי שיהיה לכהן כובד ראש בעבודת הקרבנות לכן היה צורך שיהיה פחד טבעי על גבי המזבח. **אבל** הקשתי שא"כ יש חשש שבמקום שהכהן יתרכז בעבודת הקרבנות הוא יתרכז איך לא ליפול מהמזבח, ויהיה חסר בכוונת ההקרבה הקדושה?!

ומאוד נפלאתי, שהרי אם אורך ורוחב המזבח היה 5 אמות על 5 אמות – רבוע, אם כן תוציא משיעור זה את מקום המערכה שהיה במשכן במרכז המזבח ששם נשרפו הקרבנות באש קודש, ונשאר כאמה - 60 סנטימטר כשביל צר מאוד מסביב למערכה ומוקד האש.

אלא יתכן שכפי שאמר תלמידי היקר שהיות ויש פחד של סכנה בנפילה מעל גבי המזבח, **לכן** כל כהן יעשה בשלימות ובריכוז מלא במצוות הקרבת הקרבנות **כך** שיהיה זכאי להבטחה **ששלוחי מצווה אינם ניזוקים**.

ולכאורה היה סכנה גדולה לכהנים לשרת על גבי המזבח, בפרט אם היה המזבח גבוה 10 אמות, וכמובן לא היה גדר ומעקה למזבח, וגם הקרנות צמצמו עוד יותר את השטח למעבר, והרי כתוב לא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו?!

ואכן רק פעם אחת מצאנו שנפלו מהמזבח, והיה זה רק כששנים רצו להיות ראשונים ואחד דחף את חברו מהכבש ופצעו, אבל בלי דחיפות אף אחד לא נפל ואף אחד אכן לא ניזוק במשך כל שנות קיום המשכן (ובתי המקדש -אומנם בבית המקדש המזבח היה רחב הרבה יותר ופחות סכנה).

אבל אפשר לדייק דווקא בביתך יש חובת מעקה אבל לא בבית ה', אבל בסברא הרי במציאות נראה שיש סכנת נפילה לכאורה? וגם לא מצאנו דיוק כזה במקורות. **וכמובן** שאפשר לתרץ בפשטות שכהנים זריזים הם

ונתת את הכפורת על ארון העדות

ולכאורה לא מובן כוונתו, שהרי ברור הדבר, שהיות והכפורת זה המכסה הסוגר, ואם כן ודאי הסדר שמניחים בפנים את הלוחות והספר תורה ע"פ שיטה בגמ' ורק אחרי זה סוגרים עם המכסה?!

לעיל הבאתי שרש"י בפרשתנו מתפלא למה יש כפילות, שאחרי ציווי עשיית הכפורת והכרובים כתוב **שוב ואל הארץ תתן את העדת אשר אתן אליך?!**

ועל זה מתרץ הרא"ש שכוונת התורה שלא יניח את הכסוי על הארון בלי הלוחות אפילו לא במטרה לבדוק האם הכיסוי מתאים לארון.

ועונה רש"י ללמדך שבעודו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחלה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו, וכן מצינו כשהקים את המשכן נאמר (שמות מ) **ויתן את העדות אל הארון ואח"כ ויתן את הכפורת על הארון עב"ל**.

וטהר לבנו - תרומה

אלא נראה שכל מהות הארון היה לצורך הלוחות ולחלק מהדעות גם לספר תורה שכתב משה רבינו, ולכן ברגע שאין לוחות אין צורך לבנות ארון, ועל כן בבית שני שלא היו ארונו של משה רבינו עם הלוחות לא בנו ארון חדש, כי אין עניין בארון ריק, ועד כדי כך חשוב להבהיר נקודה זאת, שכל מהות הארון הוא רק לקבל את לוחות הברית, לכן היה אסור לכסות את הארון כשהוא ריק, כי אז יצרנו אותו ככלי מושלם גם בלי לוחות הברית.

ולכאורה צריך ביאור מה סיבת וטעם לאיסור - להניח את הפרוכת על ארון ריק בפרט במטרה לבדוק אותו האם הוא תואם כראוי לארון??

והנה בבית שני לא היה ארון בקודש הקדשים כי טמנו את ארונו של משה עם הלוחות לפני חורבן בית ראשון לפי דעות בגמרא **יומא נב' ג'**, ולכאורה למה בבית שני לא עשו ארון לבד??

לעיון זה הגיע לידי במחשבה בעקבות לימוד מנחת חינוך בישיבה במצוה רב"ע בסוף דברי החינוך על האסורות רק לכתחילה להינשא לכהן גדול, ומתוך היסוד העצום שיש שם וכמובן שיש להבדיל אלף אלפי הבדלות מעניינו כאן, בכל זאת ברוח סברת החינוך שם צצה תשובה זו בידי הודו לה'.

ואל הארון תיתן את העדות אשר אתן אליך

ועוצמתם עצומה ביותר?! וכביכול זה בבחינת "ויהודה ועוד לקרא" - שהגמרא אומרת בכמה מקומות שאם יש פסוק לא צריך עוד הוכחה ממה שנהוג בארץ יהודה כי זה מיותר.

ולפי דברי האלשיך הדברים נפלאים, שספר תורה שווה ללוחות הברית, לכן כשמביאים עוד ראיה מהתורה למרות שזה כתוב בלוחות זה לא מוזר וזה לא כביכול ירידה מעוצמת הראיה, כי ספר תורה שווה ללוחות הברית.

כתב רש"י שהכוונה כאן שישמו את ספר התורה בארון לצד הלוחות, וראיתי **באלשיך** שכתב שמזה מוכח **שספר תורה שווה ללוחות**, ואולי לפי דבריו יש הסבר נפלא לנאמר בתפילת שחרית של שבת, **ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב שמירת שבת, וכן כתוב בתורתך "ושמרו בני ישראל את השבת וגו'".**

ולכאורה קשה הרי אם בלוחות כתוב מצוות שמירת שבת מדוע צריכים להביא פסוקים על מצוות שמירת שבת מתוך הפסוקים שבתורה, הרי זה כתוב בלוחות

**ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר תדבנו לבו תקחו את תרומתי

או גסה ושחטה או מכרה - שהתורה מתחשבת בבושתו של הגנב בעת נשיאת הבהמה.

ולכן בהקמת המשכן הקב"ה חפץ בשלימות מכל ההיבטים, לכן הקב"ה רצה שהיהודים שיתרמו למרות שבוודאי יתרמו בשמחה לכפרת עוונם, בכל זאת עדיין קיים היבט קטן של חסרון כיס והקב"ה חפץ למחוק גם את האחוז הקטן השלילי, כך שיתנו באופן מושלם מכל היבטיו, ואולי יש להביא ראיה לדבריו מכך שכתוב בנביא שדוד המלך לא זכה לבנות את בית המקדש כי **שפך דמים רבים דברי הימים נב'**, ולמרות שבכל המלחמות ששפך דמים היה בזה מצווה למען עם ישראל והגנתו ורווחתו ורק בהיתר סנהדרין כמתואר בגמרא, בכל זאת עדיין יהיה זה חסר בשלימות בית המקדש שחייב שיהיה מושלם בלי רושם שלילי כלשהוא.

ואולי אפשר להוסיף שהנה כתוב ברש"י שמשה לא מצא דיינים שהם גם **שונאי בצע**, ותמוה שבזמנם שכולם היו עשירים מופלגים ואנשי חיל בוודאי היו יהודים צדיקים בעלי מעלות טובות שגם שנאו בצע, אבל אולי הכוונה שמשה לא מצא אנשים שמחקו מעצמם כל אחוז אפילו שבירי של אהבת בצע, ולא היה די באדם שהרוב בו שלמות ולפיכך הוא מכריע כרוב מהותו וערכיו הטובים ומתנהג ופועל כשונא בצע.

ובדרך דומה אפשר, שבפשטות רוב עם ישראל בלי ספק שמחו לתת טיפה מהים מעשירותם לכפר על עוון חטא העגל ונתינתם הייתה בלב שלם מכל היבטיו, אלא שכידוע **שקמצנות** הינה **מחלה אמיתית** ויתכן שמתוך כל כלל עם ישראל ישנם בודדים שמחלת הקמצנות קיימת בהם וצר להם להיפרד מכספם, לכן ביקש הקב"ה ממשה רבינו שיפייס את בני ישראל שיתרמו בלב שלם ובלב טוב, שלא יהיה יהודי אחד שיתן בלב רע וחלילה ייפגם שלימות המשכן!!

קצת תמוה, שהרי עם ישראל באותו זמן היו עשירים גדולים כפי שכתוב שכל אחד מישראל לקח מביזת מצרים לא פחות ממשא של 90 חמורים לוביים עמוסים בכסף וזהב, ועוד נוספה להם עשירות מופלגת בביזת הים, ואם כן לכאורה לא היה להם קשי כלל לתרום עבור המשכן, ובפרט שזה היה כפרת עוונות עבורם על חטא העגל, ומה אם כן גדלותם שתרמו?

ומה הקושי הגדול בדבר שעד כדי כך שכתוב **בילקוט שמעוני במז' שסג'** אמר הקב"ה דבר אל בני ישראל **בלשון פיוס**, כמו דברו על לב ירושלים, וכן מובא **בעל הטורים** בשם רב אבהו שהקב"ה ציווה את משה לדבר עם בני ישראל על התרומה **בלשון פיוס כי לוקחים מישראל ממון**, וקל וחומר **הדוחקים ונוטלים ממנום של ישראל עד כמה יהא עונשם גדול**.

והדברים תמוהים עוד יותר מלבד הנכתב קודם שהיו עשירים מופלגים, הרי את עשירותם קבלו בנסים גלויים מאת ה', אם כן עוד יותר פשוט שיתנו לה' נדבה כי הכל הגיע מהקב"ה באופן גלוי ביותר, ובקלות הם יכלו להאמין שהקב"ה יכול אפילו בנס גלוי להשלים להם החסר, ובפרט שלא היה חסר להם כלום במדבר, וכל יום משך 40 שנה ראו השגחה גלויה שקבלו פרנסתם בשלימות במן ובשר ובגדים ובעצם סיפק כל צרכיהם 40 שנה, ואם כן איזה נדבת לב יש כאן?? ומה צורך לפייס את עם ישראל בתרומה זו??

ונראה לתרץ על פי דברי הגאון רבי משה שמואל שפירא בספר "זהב שבא" כעין מה שמצאנו בגמרא **כתובות ח'** שלא אומרים בברית מילה "שהשמחה במעונו" כפי שאומרים בחתונה ובשבע ברכות, כי יש טרדה בקשר לתינוק, דהיינו שהתורה מתייחסת לכל ההיבטים וכל הנקודות והצדדים שיש ולעיתים מתחשבת גם בנקודות הקטנות והשוליים ולא רק על הדבר העיקרי, ולכן מצאנו גם הבדל בתשלומי פי ארבעה וחמישה בגונב בהמה דקה

ודרך אגב אכתוב חיזוק מדהים חובה אמיתית - לכל מי שמחתן בן או בת ומפחיד אותו החובות!!! אם בברית מילה הגמרא אומרת שלא מברכים השמחה במעונו כי יש צער לתינוק ואין השמחה מושלמת, אם כן בחתונה שכן תיקנו לברך שהשמחה במעונו, סימן שטבע של חתונה יהודית שיהיה שמחה מושלמת, בלי צער לאחד מהמחותנים על הלחץ הכספי והחובות, וזה כי חתונה יהודית אם מתפללים כראוי הקב"ה מזמן כספים בניסי ניסים מעל דרך הטבע, ורבים וטובים יעידו על כך, פלאי פלאים ממש!!!

וטהר לבנו - תרומה

מכל איש אשר תדבנו לבו - המשך

ואם נכונים דבריי, מובן נפלא מדוע הנשיאים לא תרמו תחילה אלא תרמו בסוף, כי הם לא הרגישו בעלות כלל על כספם ולא חשו שביזת מצרים והים שייכת להם כלל, בפרט לאחר חטא העגל, ובפרט שראו שקבלו דווקא הם אבני שהם ואבני מילואים ועוד דברים שנצרכו למשכן, ולכן הם באמת התכוונו לתת כל מה שיש להם כפי שיחסר.

ואומנם עם ישראל גם בחטא העגל לא רצו להשתמש בזהב שקיבלו מתנה מה' בביזת מצרים והים, כי לא רצו להיות כפויי טובה עד כדי כך לחטוא לה' במתנות שנתן להם, ויתכן לפי זה שגם לתרומת המשכן הם טרחו לתת מרכושם שהיה להם עוד קודם הביזות בכדי שיהיה כתשובת המשקל כנגד מה שחטאו.

ואולי לפי זה מתחדש דרך נוספת מדוע יש לפייסם, כי עם ישראל נפרד מרכוש שעבר להם בירושה מאבותיהם דורי דורות וזה אכן לא קל כל כך, בפרט שהרכוש ותכשיטי ומלבושי אבותם עודדו אותם בגלות מצרים שזכרו בשלוות אבותיהם וגדלות אבותיהם שיצאו מגדולי הדור מ70 נפש הקדושים והטהורים, ואולי זה נתן בהם כוח לשמור על גחלת ישראל בגלות שלא ישנו את לשונם לבושם ושמותם, ומזה היה להם מאוד קשה להיפרד ולתת.

והנה בתנא דבי אליהו פרק י"ז - כתוב, שכשאמרו ישראל **"נעשה ונשמע"** מיד אמר הקב"ה **"ויקחו לי תרומה"**, ולפי זה כל הקושיות הקודמות נעלמות, כי כאשר אמרו **נעשה ונשמע** התמסרו להקב"ה לגמרי בלי להשאיר לעצמם כלום, ולכן כל מה שיתנו לה' זה נדבת לב, אומנם לפי זה לא היה צריך לפייסם כלל.

ואולי רק לאחר חטא העגל התווסף הצורך לפייסם, ואולי כפי הסיבות שהזכרנו שנתנו נדבה מרכוש אבותם שקיבלו בירושה מדורי דורות לתקן חטא העגל שנעשה מכספי ירושתם ולא מכספי הביזה.

ויקחו לי תרומה מאת כל איש - ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - בדרך דרש

לדורות, בניין מקדש שנבנה ומתקיים אצל כל זוג יהודי גם בעת הגלות הארוכה.

ולפי זה יתפרש גם כן תחילת הפרשה, **"ויקחו לי תרומה"**, וכי **התורמים לוקחים תרומה**, הרי נצטוו ישראל לתת תרומה בנדיבות הלב, וגם מה עניין קיחה שנכתב כאן??

אלא הכוונה, שהבעל שכביכול תורם ונותן לאשתו **"זהב כסף ונחושת ותכלת וארגמן וכו' ואבני שהם ואבני מילואים"**, שלא יחשוב שהוא רק נותן, שידע שהוא **בנתינת מתנות אלו לאשתו בעצם לוקח ומקבל מתנות לעצמו**, כי הוא מרוויח שכך **ירבה השלום בית ואהבה ואחוה ושלוש וריעות, בפרט שצריך להרגיש שהאשה היא חצי מגופו ממש, וכאילו לקח מיד ימין שלו ונתן ליד שמאל שלו**.

וגם אם קשה עליו הדבר מאוד, בכל זאת יתן **"לי" לשם שמים**, שאפילו כשחושב חלילה שלא מגיע לאשתו מתנות, בכל זאת יתן **בשמחה בנדבת הלב לשם שמים**, כי כך רוצה ודורש בורא עולם.

ושיזכור שאם הוא לא נותן מעצמו יתקיים בו **"תקחו את תרומתי"**, שהכסף שחסך מהמתנה **שלא קנה לאשתו**

יתכן שהסיבה שה' ציווה את משה לפייס את ישראל על בקשת התרומות למשכן, למרות שהיו עשירים מופלגים והמשכן בא לכפר על חטא העגל שחטאו בו, נראה שהרי כשאמרו נעשה ונשמע קיבלו כל ישראל 2 כתרם, וכשחטאו בעגל ישראל מעצמם הסירו את עדיהם - את הכתרם שקבלו כי הרגישו שאינם ראויים לכתרים אלו.

ואולי עם ישראל חשש שגם ביזת מצרים וביזת הים שקבלו כשכר ההבטחה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו, אולי גם לזה הם כבר לא ראויים, וכפי שהרחבתי בפרשת יתרו בעניין, ודווקא הבקשה היפה ודברי הפיוס שדיבר משה עם ישראל שיתרמו למשכן ולא דרש מהם בתוקף, זה נתן הרגשת בעלות לעם ישראל על מה שקבלו בביזת מצרים והים, שעדיין הם ראויים לביזת מצרים והים ולא אבדו מזכות אברהם אבינו למרות חטא העגל.

וכעין זה מצאתי **בהפלאה** בספרו **פנים יפות**, אלא שהוא טוען שכספי ביזת מצרים והים היו ככסף קידושין שעם ישראל התקדש להקב"ה על מנת שיקבלו את התורה, ולכן אהרן שאל **"למי זהב"** עבור העגל כי אם חטאו ישראל ממילא עליהם להשיב את הביזה ששימש ככסף קידושין.

ולכן משה רבינו בעת חטא העגל שבר את הלוחות בכדי שידונו את עם ישראל שחטאו בעגל כפנויה ולא כאשת איש, וזה **"ויקחו לי"** שעל ידי המשכן שתיקנו חטאם ממילא נתקיים התנאי וממילא הם שוב כמקודשים לה'.

אומנם לפי דבריו קצת קשה מדוע עם ישראל כשהורידו את עדיים - הכתרם שקבלו בעת מתן תורה לא השיבו גם את כספי הביזה?? אך אם נפרש שרק חששו שאינם ראויים לביזה מכוח זכות אברהם אבינו מובן מדוע לא החזירו את הביזה, כי היה להם ספק האם הביזה קבלו תמורת הגלות והעינוי, או בזכות אברהם אבינו קיבלו כשילכו בדרכו, ולכן מכוח הספק לא השיבו, **ויש לעיין עוד**.

מאמר זה התעוררתי לכותבו בגלל נתון מפיחיד ונורא ששמעתי בליל שבת **מידידי הרב צבי קליין**, מזכיר בב"ד, שאמר לי שבעיר עם ריכוז חרדי גדול בארץ ישראל **בשנה שעברה התחתנו כ3000 זוגות כ"י, אבל לצערו העצום התגרשו שם כ 600 זוגות, 600 משפחות התפרקו, שהמזבח מוריד עליהם דמעות עד בלי די - גמרא גיטין צ', ועוד טען לי שיש עוד מקום ששם יותר גרוע**.

והיות ומזבח מוריד דמעות על פירוק משפחה יהודית, זה מוכיח **שמשפחה יהודית מחוברת למשכן ולבית המקדש**, ואכן מפורש **בגמרא סוטה יז'** איש ואשה החיים בשלום בית שכינה שורה בביתם.

וגם כתוב **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"** - **וכן תעשו - לדורות**, והרי רוב דורות עם ישראל לא בנו מקדש, וגם רוב שנות קיום עם ישראל עד עתה עם ישראל חי בלי משכן ובית המקדש, כמובא **בבבא ישעיה סג' יח' ע"פ רש"י ויד"ק**, וגם כתוב **בזוהר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - בתוך כל יהודי ויהודי**.

וממילא יתכן ש"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - **וכן תעשו לדורות** מתקיים בזוג יהודי החי בקדושה ובשלום בית, כך הם מקיימים את הציווי **"ועשו לי מקדש"** וכמאמר חז"ל שכינה שורה בביתם, שמתקיים **"ושכנתי בתוכם"**, וציווי זה שייך לקיים כל הדורות - **"וכן תעשו"**

וטהר לבנו - תרומה

היהודי באופן מושלם יושפע – פרנסה מושלמת מסודרת ונוחה.

ויתכן עוד, שיש 2 מזבחות, מזבח הפנימי אולי מרמז על השולחן בו חשוב ונחוץ שיסעודו בני הזוג יחדיו הרחק מהמולת הילדים, ארוחה עדינה שמטרתה לקרב הלבבות, שגדולה לגימה שמקרבת את הלבבות.

ואילו המזבח החיצון, זה השולחן והסעודות שכל בני הבית אוכלים, כשם שיש במזבח החיצון קורבנות שיש גם לישראל חלק באכילתם ולא רק חלק למזבח ולכוהנים, כגון קרבן שלמים ותודה, וגם מזבח החיצון פומבי הוא בחוץ לעיני כל, וגם בו יש הרבה פריטים בקדושת הסעודה שתדמה למזבח שעלו בו קרבנות לריח ניחוח אשה לה, שכוהנים אוכלים והבעלים מתכפרים - פסחים נט'.

וכמו שכל העבודה במשכן ובבית המקדש היה חייב להיות בניקיון הגוף על ידי הכיור וטבילות, ובבגדים ראויים ושלמים ומכובדים ולתפארת, כך ראוי שבבית יהודי ששכינה שורה בו יקפידו על ניקיון הגוף ולבוש נאה נקי מתוקן ומכובד, כפי שכתוב במשלי פרק לא' ב"אשת חיל" כל ביתה לבש שנים, מרבדים עשתה לה שש וארגמן לבושה: נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ: עוז והדר לבושה".

וטען לי הרב קליין, שיתכן שהסיבה שיש היום גירושים כה רבים אצל זוגות צעירים, היא שהדור של היום מאוד מפונק ואנוכי שחושב בעיקר על עצמו ולכן קשה לו לוותר ולהתמסר לזולת, ואכן בעניין זה כבר הרחבנו קודם, וכן הוא טען שיתכן שעוד סיבה שיש ריבוי הגירושין בתקופה האחרונה, כי זוגות צעירים מתגוררים במקום בדירה של 3 חדרים, הם חיים בתוך 30 מטר שמכונים "יחידות דיור", והצפיפות גורמת למתחים, וכביכול אין מקום מפלט וכו'.

ונתפלל שיזכו לדירה של 150 מטר, שזה גם בבחינת זכר לתבנית המשכן, שהיה 30 אמות על 10 אמות, שזה יוצא 300 אמות מרובעים, שזה 150 מטר רובע, ותפילה עושה מחצה, אז לפחות שכל זוג יזכו בתחילת חייהם לדירה של 75 מטר, ודירה נאה מרחיבה דעתו של אדם.

ויהי רצון שכל הזוגות והמשפחות יצליחו להתקיים תמיד, באהבה ואחוה ובשלום, ושלא יהיה יותר שנהא וגירושים חלילה, אלא בניין עדי עד, מתוך תרומה והתמסרות והקרבה בלב טוב ושמה בין שני בני הזוג, ומתוך קדושה ואמונה ויושר דרך, שכל הבתים יהיו מקדש מעט, ושהשכינה תהיה מורגשת בביתם, ושיחיו ברחבה ובשלווה מתוך פרנסה טובה בשפע טוב ברוחניות ובגשמיות תמיד אמן.

ויקחו לי תרומה

המסירות נפש של אברהם אבינו שפתח לדורות שיהיה קל יותר למסור נפש מאחר שאברהם אבינו פתח את שער זה ונתן את כוח המסירות נפש לדורות, ולכן היה קושי והיה צורך לשכנע בכמה דרכים שעם ישראל יתרמו למשכן, ובעצם השכנועים הועילו גם לתרומות של הדורות הבאים.

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת – למה לא היה ברזל במשכן ובתי מקדש

מתוך המדרש, שאדם גרועה מבבל קעקעו את בית המקדש ככתוב (תהלים קלז) "האומרים ערו ערו עד היסוד בה".

וממשיך המדרש שכמו כן אתה מוצא שכל האומות עתידים להביא דורון למלך המשיח, ומצרים מביאה תחילה, וכסבור המשיח שלא לקבל מהם, ואומר לו הקב"ה אכסניה נעשו לבני במצרים, שנאמר (שם סח)

בסוף ילקח ממנו לצרכים מרגיזים כמיסים ונזקים כטיפול שיניים ומכשירים שמתקלקלים פתאום חלילה.

ואכן חשוב שבבית יהודי יהיה "כתבנית המשכן וכל כליו", שיהיה "ארון" שזה פינת יקרת ללימוד התורה הקדושה, שיתקיים "והגית בו יומם ולילה בשבתך בביתך", ושלימוד התורה יהיה עם זר זהב ככתר לראשו – שכל בני הבית יעריכו את לימוד התורה כמלכות.

וגם שידעו שמקום ארון אינו מן המידה שלא תפס מקום בחדר בדרך נס עילאי, וכך גם בית שבנוי על התמדה בתורה בקדושה חי מעל הטבע, וגם ערך לימוד התורה בבית צריך שיהיה מעל הטבע, שלא יטענו שזה תופס מקום וזמן נצרך בבית, (וכמונן ע"פ דעת גדולי ישראל – כי חייבים גם להשקיע בילדים – ולדאוג לצרכיהם הגשמיים וכידוע),

וכן חשוב שהילדים הקטנים יראו תמיד את אביהם לומד תורה, כדוגמת הכרובים שפניהם פני תינוק ופניהם למטה כלפי הארון התורה וזר – כתר התורה, וכך יהיה להם יציבות על הארון כפי שהכרובים היו מקשה מהמכסה של הארון, ושיהיה להם שאיפות להתעלות ככנפיים פרוסות ללמעלה.

ושיהיה "מנורה" שתאיר, שאור הקדושה המורכבת מקדושת התורה ומקיום המצוות תאיר את ביתם ביופי חן והדר כדוגמת כפתור ופרח, וגביעים משוקדים, ויופי המנורה הייתה מקשה זהב טהור, כך יהיה קבוע יופי וחן התורה ומצוותיה קבועים כמקשה אחת בקיום התורה והמצוות בזה הבית באופן קבוע תמיד באהבה.

וכן שיקיימו תורה ומצוות בכל רמ"ח אבריהם וש"ס"ה גידם כמו 18 טפחים של גובה המנורה, ושיהיו התחדשות יומית כאילו היום נתנה, כדוגמת הטבת הנרות והדלקתה מחדש מידי יום ביומו, שניקו את הלכלוך במנורה – בבחינת סור מרע, והאירו אותה על ידי הדלקתה מחדש מידי יום – בבחינת עשה טוב.

והשולחן הטהור בו היו סדורים לחמי הקודש ונשארו חמים וטריים כל השבוע, כך הברכה בגשמיות המושפעת מקדושת השבת תשפיע ומאור קדושת הנרות שהאירו מידי יום ביומו – קדושת התורה והמצוות, כך גם בבית

המפורשים האריכו בלשונות שמצאנו בתרומת המשכן, לשונות של שכנועים בדיבורים יפים וגם בדיבורים קשים וכל זה בשביל שעם ישראל יתן בתרומה, ולמה היה צורך להשקיע עד כדי כך בשכנוע להתרמה?? ויתכן, כי התרומה הראשונה שנתנו עם ישראל למשכן שימש פתח והכנה לתרומות עם ישראל בכל הדורות הבאים, כפי

דאיתי הסבר נפלא במדרש רבה לה' מדוע לא היה ברזל במשכן ובבתי המקדש, שתרומת הזהב זו כנגד "בבל" שנאמר (דניאל ג) "הוא צלמא ראשה די זהב טב", וכסף זו "מדי" שנאמר (שם) "חזוהי ודרעוהי די כסף", נחושת זו "יוון" שנאמר "מעוהי וירכתיה די נחש", אבל ברזל לא!! כי "אדום" נמשל לברזל כי החריבו בית המקדש, וטוען המדרש והרי בבל אף היא החריבה את בית המקדש ולמה אדום גרועה ממנה?

וטהר לבנו - תרומה

לבנות מחדש את בית המקדש, והיהודים התלהבו על הגאולה הקרובה חלום אמיתי שמתגשם, אבל באו הכותים והלשינו לקיסר שברגע שיבנה בית המקדש היהודים יקבלו אומץ למרוד בקיסר ולא ישלמו מס גולגולת, וכבר ראינו קודם במדרש שרק כסף מרצה את אדום, וכנראה נגעו בנקודה הכי רגישה אצל אדום.

אמר להם הקיסר הרי הבטחתי ומלך חייב לקיים! יצעו לו תגיד ליהודים לשנות או במקום המקדש או במידות המקדש, וזה אסור על היהודים וככה ממילא לא יבנו את בית המקדש, ומרוב אכזבה היהודים שהיו קבוצים בבית רמון בכו ורצו למרוד בקיסר מרוב אכזבה.

והביאו את ר' יהושע בן חנניא להרגיע את הרוחות, ואכן רבי יהושע הצליח להרגיעם על ידי משל על אריה שנתקע לו עצם של חיה שטרף, הכריז האריה מי שיוציא לי את העצם מהגרון אתן לו שכר!! הגיע עוף קורא ובמקורו הארוך שלף את העצם מלוע האריה, ומיד ביקש הקורא מהאריה את שכרו כמובטח!! אמר לו האריה שכך הוא שתוכל לצחוק ולספר שיצאת חי מלוע אריה חי!!! כך עלינו עם ישראל להודות שנכנסנו לאומה זו בשלום ויצאנו בשלום.

אבל בזאת לא תמו אכזבותיהם של ישראל האומללים באותו דור, תקופה קצרה לאחר מכן החליט הקיסר לשטח את העיר לגמרי עד היסודות ולבנות בשטח העיר ירושלים והמקדש עיר אלילית חדשה שבזה עקר כביכול מהשורש את בית המקדש ואת התקווה לשיקום חורבותיה, ויחד עם זה בא בגזירת דת איומה איסור קיום ברית מילה במטרה ליוון את היהודים.

ולכן למרות משלו של רבי יהושע, קצו היהודים בחיים שכאלו, ובבגידה העצומה, ומתוך האכזבה הנוראה ומתוך המלחמה על המשך קיום הדת כראוי, התחיל מרד בר כוכבא המפורסם שרבי עקיבא אמר עליו דרך כוכב מיעקב.

ואולי זה כוונת המדרש על רשעותם של אדום שהרסו את בית המקדש עד היסוד, שהם אכזבו נוראות את עם ישראל ממש התעללות רגשית הקשה ביותר, להבטיח להם הקמה מחדש של בית המקדש פסגת החלומות, ומיד משם לתחתית שאול להפיכת ירושלים לעיר לעבודה זרה, ולגזירות דת איומות!!! על אכזריות שכזו אין שום מחילה ושום כפרה כי זה היא השיאים!!! (ועי' במדרש תנחומא תרומה פז' שעורות מאודמים כנגד אדום).

האומרים ערו ערו עד היסוד – המשך בדרך חדשה

והנה הנביא מתחיל מפשע שנראה לנו מזערי לעומת הפשעים הגדולים של אדום שהחריבו את בית המקדש השני ורצחו רבבות ומיליוני יהודים במשך דורי דורות, והגלו את ישראל מארץ ישראל לגלות קשה ואכזרית, **אבל** בכל זאת הנביא מתחיל בפשע הקטן כביכול שבתקופת חורבן בית ראשון אדום לא עזרו לעם ישראל, והנביא מחשיב זאת לפשע חמור כאילו הם נטלו חלק בחורבן בית ראשון למרות ודווקא בגלל שעמדו מן הצד ולא עזרו!!!

אבל הנביא מאשים אותם עוד יותר שלא רק שאדום לא עזרו לעם ישראל, אדום גם שמחו לאיד – לצרתם של ישראל ככתוב "ואל תרא ביום אחיך ביום נכרו ואל תשמח לבני יהודה ביום אבדם, ואל תגדל פיך ביום

"יאתיו חשמנים מני מצרים", מיד מקבל מהן, נשאה כוש קל וחומר ומה מצרים ששעבדו את ישראל קבל מהם אנו שלא נשתעבדנו בהן על אחת כמה וכמה, מיד "כוש תריץ ידיו לאלקים", מיד כל המלכויות שומעות והן מביאות שנאמר (שם) "ממלכות הארץ שירו לאלקים".

ואחר כך מלכות אדום נושאת קל וחומר בעצמה ואומרת: אם קבלו מעמים שאינם משפחה של עם ישראל אנו "אדום" ממשפחת עם ישראל על אחת כמה וכמה שיקבלו מאתנו, ואומר הקב"ה למשיח (שם) "גער חית קנה" שנאמר (שם פ) "יכרסמנה חזיר מיער - עדת אבירים בעגלי עמים" אותה שאוכלת שמן של עמים – את כספם ומנצלת את המשאבים של העמים ובאה בכוחו של אברהם ואומרת אני עשו בן יצחק בן אברהם.

"מתרפס ברצי כסף" שרק כסף מרצה את אדום, "בזר עמים קרבות יחפצו" שאדום מפזרת את עם ישראל מלימוד תורה ובכך היצר הרע הורס ומנצח את עם ישראל, או שפיזרו את ישראל מן העולם "בזר עמים" שעשו את ישראל זרים לי, על כך הקב"ה מסרב לקבל מהם מתנה למשיח ולא רוצה זכר להם במשכן ובבית המקדש.

והתקשתי בדברי המדרש, וכי כה חמור מה שאדום הרסו עד ליסודות את בית המקדש, וכי בבל שניפצו עוללי עם ישראל אל הסלע, או אכזריותם של ישמעאל המפורסמת כמו הסיפור שהצמיאו עוד יותר את עם ישראל ביציאתם לגלות וגרמו להם למות במפח נפש בנודות ריקים ממים?? וכמו כן קשה שלהרוס עד היסוד זה מצווה שנצטוונו עוד קודם חטאם של אדום שחייבתנו התורה למחות זכר השמים מתחת השמים, ואם כן מה מיוחד במה ששנאתם לנו היא באותו מטבע לשון כביכול??

מצד שני אם הקב"ה ציווה למחות זכר עמלק זה מוכיח על סיבה קדומה מהחרבת בית המקדש עד היסודות, אלא כי הם נלחמו הראשונים כשכל עם ישראל רעדו מעם ישראל – קיררו את האמבטיה כביכול, ואז מה שהם הרסו את בית המקדש עד היסודות זה תגובת שרשרת כביכול??

וכמה ימים שאלות אלו הציקו לי, אך הקב"ה הטיב עמי ובאמצע הלילה התעוררתי ותשובה הייתה בפי, כי הנה מפורסם דברי הבראשית רבה סז' שבימי רבי יהושע בן חנניא אדריאנוס קיסר ביקר בארץ ישראל והבטיח למען שלום עולמי כולל שלום עם עם ישראל הנכבש, שמסכים

הסבר נוסף התחדש תוך כדי בדיקת המקורות, שעל הפסוק בתהילים בו מוכיח המדרש הקודם שאדום הרסו את בית המקדש על היסודות, כתב המצודת דוד שבחורבן בית ראשון על ידי נבוכדנצר וצבא בבל באו אדום ויעצו לבבל להרוס עד היסודות, וזה מדויק בפסוק "האומרים ערו ערו עד היסוד בה".

ואכן בלומדי עם תלמידי המצוינים בכיתהז' ת"ת תורת אמת ב"ב בבניא עובדיה א' מפסוק י' – יז "מחמס אחיך יעקב תכסך בושח ונכרת לעולם: ביום עמדך מנגד ביום שבות זרים חילו ונכרים באו שעריי, ועל ירושלם ידו גורל גם אתה כאחד מהם": וכתב רש"י: ביום עמדך מנגד - שלא באת לעזור לו. גם אתה כאחד מהם - נחשב כאילו אתה מן הבאים עליהם:

וטהר לבנו - תרומה

טמאה לעבודה זרה רח"ל. והשלב האחרון כביכול זה התעללות בשרידי הפליטה בכל תקופת גלות אדום, ככתוב "ואל תעמד על הפרק להכרית את פליטיו ואל תסגר שרידיו ביום צרה".

ויתכן שמסתתר כאן רעיון עמוק יותר, שלא יבוא אדריאנוס בטענה שהוא הבטיח בניית בית המקדש בטעות והוא לא אשם שהכותים הסיתו אותו בדבר שהכי איכפת לו, שזה הפסד הכנסות ממיסים, שכפי שלמדנו מהפסוקים זה התאוה הגדולה של אדום שבזה הם התפייסו לעמים אחרים מלהורגם, על זה טוען הנביא ומוכח גם בתהילים, שהיות ואדום עודדו את בבל להרוס עד היסודות לכן זימן להם ה' את הרוע הזה להרוס בידים את בית המקדש כשאיפת לבם הטמא והאכזרי במיוחד.

ועשית את נרותיה שבעה, והעלה את נרותיה, והאיר על עבר פניה

כמו כן מובן מדוע דווקא במצוות הדלקת הנרות כתוב "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" ואילו כאן בעשיית המנורה כתוב "והאיר על עבר פניה", כי בעת הדלקת הנרות עם הפתילות הארוכות אכן כל 6 ראשי הפתילה היה מכיוון לכיוון האמצעי, והיות ואורך כל הפתילות **לכאורה** שווים היו, על כן גם פתילת הנר האמצעי היה מכופף לאמצע לעבר פניו, וכך התקיים דווקא בהדלקה מצוות "יאירו שבעת הנרות", אבל בעשייה אין מתקיים שהרי הנר דולק באמצע כלפי מעלה, ורק בשישה מתקיים כי פיהם היה בצד, וקל להבין.

אך עדיין קשה, הרי רק רגע היה הנר דולק לכיוון הנר האמצעי, ולאחר רגע קל הוא התייצב יישר כדרכם של נרות, וכי מה מיוחד ומה נחיצות שנשקיע ברגע הראשון של ההדלקה??

ונראה לתרץ, שמנורה היא כנגד אור התורה, שלכן משה התקשה בה, ולכן צריך שאת אור המנורה יכוונו כלפי הנר המרכזי, שזה מסמל את שר התורה כמשה רבינו, ואת כל רב ורב בדורו, שעלינו להתחנך מהתחלה להיות כפופים לרב.

ולמרות שכאשר שלחבת התורה מתייצב בנו, וכביכול גדלנו בתורה וביראת שמים, וכביכול אור התורה שבנו דולק ישר כלפי מעלה, בכל זאת כל חיינו עלינו להיות נוטים כלפי הרב המרכזי, ולכן בהכנת המנורה הפי של הנרות היה בצד ולא במרכז הנר, בכדי שיהיה בולט שהמרכז הוא העיקר.

ואצל אהרן הכהן היה עבודה שלא שינה, שהוא תמיד התכופף למשה רבינו למרות שאהרן היה גדול ממנו בגיל וגם שהיה כהן גדול, בכל זאת בהדלקת הנרות כיוון תמיד להיות כפוף לגדול הדור בלי לשנות.

ויתכן עוד, שאכן את כל המנורה לא עשה משה, אלא משה זרק כבר זהב לאש ויצא ממנו המנורה, אבל את נרותיה של המנורה שהם חלקים נפרדים שאינם מקשה עם המנורה כשאר כלי המנורה עשה בצלאל ועוזריו, כי זה מבטא את ההכנעה לרב, זה הקב"ה הותיר למעשי אדם, כי כל אדם חייב לקיים עשה לך רב.

ובפרשת כי תשא, בי"ג אכתוב, את ההבדל מעשיית המנורה שנזרק כבר זהב לאש ומזה יצא המנורה, לעומת זריקת הזהב לאש שיצא מזה העגל, שלמרות הפלא אין זה הוכחה חלילה שה' מסכים לעגל, אלא זה מעשה שטן, וכפי שכתבתי כלפי שראו בחציית הדם 2 משה, כרמוז לא לטעות בהטעיית השטן שהראה להם משה מת במיטה, ולכן כתוב בחטא העגל שאמרו ישראל "כי זה האיש משה", שטענו שהוא איש ולא מלאך בדמות משה.

צרה", ואולי הכוונה "תגדל פיך" הכוונה לדברי המצודות דוד שאדום עודדו את בבל להחריב את בית המקדש עד היסודות.

והשלב הנורא הגדול יותר הוא "אל תבוא בשער עמי ביום אידם אל תרא גם אתה ברעתו ביום אידו ואל תשלחנה בחילו ביום אידו" שהכוונה לחורבן בית שני ורציחת היהודים על ידי הרומאים על פי המצודות דוד, ואולי גם כוונת הפסוק שהיות ובהתחלה אדום עודדו אחרים להרוס את בית המקדש עד היסודות, לכן הם בסופו של דבר הם עשו כן בידיים בחורבן בית שני וגם בימי אדריאנוס, באופן האכזרי ביותר – שעם ישראל ציפה מאדריאנוס לבניית בית המקדש מחדש כהבטחתו, ותחת זה קיבלו סטירה הכי כואבת שחרשו את חורבות ירושלים ובנו תחת בית המקדש וירושלים הקדושה עיר

כתב רש"י שנרותיה הכוונה לבזיכים ששם מניחים את השמן ואת הפתילות, ומצווה היה לעשות "פי הפתילה" בששת הקנים שיהיו בצד הקרוב ביותר למנורה שהיא הקנה האמצעי. והאיר על עבר פניה – כדי שיהיו הנרות "כשתדליקם" מאירים אל עבר פניה – מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה.

ואכן, בפרשת בהעלותך על הפסוק " בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר ציוה ה' את משה", כתב רש"י, יאירו שבעת הנרות - ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך, (שהקב"ה יוצר אור לא זקוק לאור בבית משכנו).

ולכאורה קשה, שמשמע מרש"י שהאור נוטה כלפי הקנה האמצעי בכדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך, והרי נר דולק ישר ואיך אם כן מוכח שאינו צריך לאורה?

והט"ז על התורה, טוען שהיות וכל הפיות של ששת הנרות היו בצד הקרוב ביותר לקנה האמצעי בשונה מהנר האמצעי שפיו היה באמצע זה עצמו מוכיח שאינו צריך לאור המנורה, ובכל זאת חייבה התורה שבעת ההדלקה הכהן המדליק יתבונן בשינוי שיש בפיות שבנרות, ויחשוב ויכוון לכוונת התורה שציוותה שהאור יהיה לכיוון הקנה האמצעי שאין צריך לאורה.

אבל זה קצת דוחק, שהרי הנרות דולקים כלפי מעלה ולא לכיוון הקנה האמצעי, ועדיין שייך לטעות ולטעון שלאורה הוא צריך? **ובעצם כך מקשה מרן ראש הישיבה זצ"ל.**

ועוד הקשה מרן זצ"ל, על דברי רש"י שבכלי המנורה היה מחתות שהיה מנקה את האפר מהמנורה, והקשה מרן, הרי היה מלקחיים שבהם שלף את הפתילה ואיזה אפר היה שם, שהיו צריכים לנקות מלבד הוצאת הפתילה?

לכן נראה שהשפ"ח מחדש ברש"י, שיש מצווה מיוחדת על המדליק שהפתילות ראשם יהיו מכופף לכיוון הקנה האמצעי.

ולפי זה מובן שהיה אפר לנקות, כי אם הפתילה הייתה עקומה וכפופה לצד, הרי שהאש כשהיא עוברת לתחתית הפתילה ליד מגעה עם השמן שאז היא דולקת ישר, הרי שהפתילה שנשרפה היא כסרח ועודף של אפר שנושר ואת זה היה על הכהן לנקות.

וטהר לבנו - תרומה

ארון זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו

זהב, ולמרות שיש בה מעלה שהיא מביאה לידי תורה לשמה, בכל זאת אדם יטען לעצמו שעדיין זה לא שווה כי זה רק כמו עץ עם ציפוי של זהב.

ולכן יטען אדם אני ישקיע על ההתחלה בתורה מושלמת בתורה לשמה בלבד, ורק אנשים חלשים הם זקוקים לעצת חז"ל ללמוד שלא לשמה שזה יעודד אותם להגיע לתורה לשמה.

לכן התורה דורשת לכסות את העץ לגמרי באופן מושלם שאף פעם לא יראו את העץ אפילו לא במקרים הנדירות בהם הסירו את המכסה של הארון/כפורת.

כי חז"ל אמרו "לעולם" ילמד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, דהיינו זה לא נתון לבחירה רק לחלק מבני האדם, אלא "לעולם" לכולם בלי יוצא מהכלל זה עניין סגור וחתום, כך המסלול לכולם, שקודם לומדים תורה שלא לשמה ורק מתוך לא לשמה רק דרכה אפשר לזכות להגיע לתורה לשמה.

ובמאמר מוסגר היות היום ר"ח אדר, אמרתי לתלמידי משנכנס אדר מרבים בשמחה ואין שמחה אלא תורה, אם אדם יתאמץ ללמוד תורה בהתמדה בחודש אדר ולא יתפתה לשמחה של ריקנות, הרי הוא כנכנס לאוצר המלך ולקח יהלומים ולא ממתקים ששם המלך לפיתוי, וכמו כן יתכן שיזכה לשמחת התורה, שמתיקות התורה ושמחת החידושים ילוו אותו כל ימי חייו.

אבני מילואים

והנה במשכן ובבית המקדש אכן כך עשו שאבני המילואים היו שקועים בתוך משבצת סגורה מכל הכיוונים ורק החלק העליון היה גלוי, ומחלקה העליון ראו את יופי אבני המילואים ואת השמות שעליהם לזיכרון לפני ה', ולכבוד ולתפארת.

ואם כן פלא עצום מה שמסופר בירושלמי פאה ג' שנשר ואבד אבנה של שבת בנימין ממשבצות הזהב, הרי באופן טבעי היא אחוזה מצוין, וגם כהנים זריזים הם ואחראים וזהירים הם הרבה יותר מאנשים רגילים, איך בכל זאת אבד אבנה של בנימין?!

ונראה לתרץ שהקב"ה בכוונה גרם שיאבד אבן מאבני החושן והמילואים, בכדי שנגיע ונכיר את

שלושה ארונות היו, האמצעי מעץ והפנימי והחיצוני היו מזהב, אבל לא ראו כלל את הארון מעץ גם כאשר הסירו את המכסה של הארון – הכפורת, כי בארון הזהב הפנימי היה למעלה בשוליו כמין בליטה החוצה שכיסתה את עובי ארון העץ, כך שהארון היה נראה ככולו זהב טהור ולא רק ציפוי.

והתפלאו תלמידי המצויינים בת"ת תורת אמת בני ברק, הרי בקושי פתחו את הארון, ממש במקרים נדירים ביותר, ומדוע עד כדי כך הקב"ה רצה לכסות את העץ שלא יראה כלל?

ועניתי להם, שהרי כל פרט בכלי הקודש באו לרמז על דרכי התורה ועבודת ה' כדברי המפרשים וכפי שהבאתי במאמרים קודמים.

וייתכן שזהב מבטא את שלימות לימוד התורה שאינו צומח, (ואולי לכן המנורה הייתה גוש זהב טהור), והרי לימוד התורה הוא כים בלי סוף שכל הזמן מתחדשים בו חידושים נפלאים בכל יום ויום בלי סוף ממש, אלא כוונתי לתורה לשמה שהיא תורה מושלמת.

ואילו העץ שצומח מבטא תורה שלא לשמה, שזה שלא מושלם כמו עץ הצומח, כמאמר חז"ל שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

והתורה מרמזת שלא יאמר אדם לא שווה ללמוד תורה שלא לשמה כי זה כמו עץ לעומת

כתב רש"י מילואים - על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא – חור/בור, ונותנין האבן שם למלאות הגומא, לכן האבנים קרויים אבני מילואים, ומקום המושב קרוי משבצות.

ולצערי רצוני לספר לכם מה שאירע בצעירותי שקניתי טבעת יהלום לאשתי יחסית אבן גדולה, אבל האבן נשרה ואבדה כי הייתה אחוזה במעין 3 מקלות דקים כפופים, וברגע שנשבר המקל הדקיק אחד מהם כבר נשרה האבן ואבדה.

ולמדתי לקח לחיים, שאבן יקרה חשוב שתשב בתוך משבצת כמין קופסה ורק החלק העליון יהיה פתוח שרק משם יראו את היהלום.

וטהר לבנו - תרומה

ואם כן שלומדים מדמה בן נתינה הגוי לא להעיר את האבא בשביל עסקה, מדובר שדמה הבן הכיר היטב את אביו שלא היה מסכים שיעירו אותו בשביל עסקה, למרות שיתכן שיפסיד בגלל זה כסף.

ונפשטות לא מדובר שהאבא היה טיפש ומזלזל בכסף, שהרי לפי הסבר ראשון בירושלמי המפתח היה תפוס באצבעותיו של אביו, ששמר אישית על כספו, אלא שהאבא חנך את ילדיו שיש ערכים מעל הכסף, והכסף זה לא העיקר בחיים והערכים שווים יותר.

וזה בא אבדון אבנה של בנימין ללמדנו, שאפילו גוי כשרואה ולומד מאביו שכסף זה לא העיקר בחיים יש ערכים ששווים יותר מכסף, אזי גם בן גוי מתחנך לערכים ולא לרדיפת בצע, כך שאפילו בעקיפין לא רצה להרוויח כסף מכיבוד הוריו.

ולא נהיה כאותו בן שאביו היה איש עסקים שאפילו בזמן הארוחה היה עסוק בעסקיו, ולא היה לו זמן לדבר ולהתייחס לילדיו, ופעם כשהבן בירר אצל אביו כמה הוא מרוויח על שעה בא הבן עם כל חסכונוותיו ואמר לאביו הנה דבר איתי 8 דקות והנה התשלום לכך מכל חסכונותי.

והאבא הזדעזע שקלט שחי ברמאות שהוא מתאמץ לפרנס את הילדים ובעצם הוא לא רואה אותם רק את הכסף.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

תמיד, וכך כך כל המשפחה תתחזק, ויזכו לכתוב **"ונתתי משכני בתוכם - והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים"**.

והיות ומצאנו דברי הזוהר שהפסוק בפרשתנו **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"** הכוונה בתוך כל יהודי ויהודי, חלק ברכה, אם כן דברי החינוך מתאימים גם על הפסוק הזה שבפרשתנו.

ונפרט שעלו לאכול בירושלים נטע רבעי ומעשר שני רק בזמן שהיה בית המקדש, ר"מ ה' מעשר שני א, ולרמב"ן דינים שווה.

אם כן הרעיון הנפלא שהביא החינוך שבכל בית יהיה בן תורה וחיוזוק עצום זה מתקיים רק בזמן שעשו לי מקדש, שכאשר המקדש קיים אזי ושכנתי בתוכם בכל משפחה ומשפחה כי הבן תורה שלמד בירושלים בכדי לאכול נטע רבעי

הסיפור המדהים ונתחזק מהסיפור של דמא בן נתינה מאשקלון.

שחכמים באו לקנות את אבן היקרה של בנימין מגוי ששמו דמא בן נתינה, אבל בדיוק כשבאו חכמים אביו ישן כאשר המפתח או הכספת הייתה תחת אביו, ודמה לא הסכים להעיר את אביו, וחכמים חשבו שהוא מתחמק בתירוצים לכן הכפילו את המחיר עד פי 10 ממחירה, ועדיין דמה לא הסכים, וכשהתעורר אביו, הגיש להם את האבן ומכר להם במחיר הראשון הזול, כי טען להם שאינו רוצה להרוויח ממה שכיבד את אביו.

וזה מדהים איך גוי מאשקלון הגיע לדרגות עצומות כאלו בכיבוד אב!!! ובעצם זה לא רק כיבוד אב שלא העיר את אביו אלא גם גוי שאינו רודף בצע ומוותר על הון עתק בקלות כל כך!!! וכי הגוי האמין בשכר בעולם הבא שיזכה בה על כיבוד אביו שלכן ויתר על השכר הכספי בעולם הזה!! ואולי בגלל זה חכמים העלו את המחיר עשר פעמים כי לא האמינו שייך שגוי יגיע לדרגות כאלו!!!

אלא כשלמדתי עם **תלמידי היקרים בשונו ראשון לציון** הלכות כיבוד אב ואם, מצאנו שאם האב הישן היה מקפיד על בנו שלא העיר אותו כשיש עסקה טובה, הרי חייב הבן להעיר את אביו משנתו כי זה כבוד אביו.

כתב החינוך במצווה שס שסיבת מצוות נטע רבעי ומעשר שני הוא בכדי שמחמת שצריכים לעלות עם הכסף של הפירות ולהשתמש בהם לאכילה אך ורק בירושלים, זה יגרום שכל משפחה ומשפחה בישראל תשלח בן אחד לפחות מהמשפחה שילמד בירושלים ושישתמש בכספים הללו, וכך יצא שלכל משפחה ומשפחה יהיה לפחות בן תורה אחד תלמיד חכם וירא שמים.

ומוסיף החינוך שבן תורה בבית עדיף מחכם בעיר, כי חכם בעיר שומעים אותו רק פעם בשנה, והנשים והילדים בכלל לא יבואו לפניהם, וגם אם ישמעו שיעור כל שבוע ושבוע מהרב, בכל זאת כאשר יחזרו לכית יזניחו בביתם כל דברי החכם.

אבל כאשר בן שלהם בשר מבשרם יהיה בן תורה שישכון בביתם (לאחר שיסיים את ישיבתו), ששוכן שם ערב ובוקר וצהרים ילמדו ויזהירו

וטהר לבנו - תרומה

ובדדך רמז, למרות שכאן בפרשה מדובר על המשכן שהיה אוהל, בפסוק זה הקב"ה לא כתב "ועשו לי משכן" אלא ועשו לי מקדש, שזה מזכיר את בית המקדש שהוא בית קבע, וזה מרמז על כולל לאברכים שהקימו בית נאמן בישראל, כפי שמברכים חתן וכלה "בנין עדי עד", ושכנתי בתוכם.

שבית של אברך בן תורה אמיתי יש שם השראת השכינה וקדושה מיוחדת והנהגה של השגחה מיוחדת ממש, והם שבט לוי של דורנו ככהונים לה' שמתפרנסים במועט למען חיי תורה.

ויישר כוח מיוחד לתלמידי היקר יוסף מלאך מת"ת תורת אמת שבזכותו כתבתי מאמר זה

לעומת המסגרת תהיינה הטבעות לבתים לבדים לשאת את השלחן

וכמו שמצאנו בתהילים "בית אהרן ובית ישראל", אבל יראי ה' כתוב בלי בית, כי אין יראה עוברת בירושה כמו שאין תורה עוברת בירושה.

2. היות ואסור היה להסיר את בדי הארון מהטבעות לעומת השולחן שהיה מותר להסירם מהטבעות, לכן לא כתוב בית רק בשולחן כי בית המשמעות נכנס ויוצא, אבל בארון אינו נכנס ויוצא אלא הם תמיד נתונים בטבעות הארון, ושוב מצאתי שכיוונתי בדברי אלו לדברי המשך **חוכמה הודו לה'.**

ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד:

אלא אכן זה מרמז על 2 הנהגות, יש הנהגה ל10 לחם שזה כנגד 10 השבטים – ממלכת ישראל, ויש הנהגה מיוחדת ויותר ניסית ל2 השבטים שהם מלכות יהודה, שהם על השלחן ממש והם גם לפני תמיד, שמלכות יהודה לא נטמעה בין העמים מאז שנחריב, אלא עד עצם היום הזה גלות יהודה קיימת ולא נטמעה בין הגויים אלא לפני תמיד.

ואכן גם בגלות הקב"ה דאג שיהיה גשמיות לעם ישראל, ויהיו עשירים בעם ישראל, וגם המסגרת תמיד סביבם כחגורת הגנה, שהגויים לא הצליחו לאבד ולהשמיד את כל היהודים למרות כל רצונם ומאמצם.

ובדדך אגב, השולחן מרמז על פרנסה, ואולי התורה מחייבת מסגרת, שלא להתפרע עם הכסף, אלא לחיות ממה שיש בתוך מסגרת בלי חריגות, והלוואי ונזכה כולנו לקיים זאת לחיות בלי חובות ובלי חריגות מהמסגרת למרות יוקר המחיה, כי בורא עולם הוא הזן והוא המפרנס.

ומעשר שני יחזק ויקדש את כל המשפחה ויקרבים לעבודת ה'.

והיום שאין בית המקדש, הקב"ה ברחמיו העצומים המציא מזור לעמו בעת חשכת הגלות, ודווקא בשיא החשכה המציא תרופה שמלבד ישיבות רבות בכל העולם הוקמו גם כוללים לרבבות אברכים שילמדו כמה שנים אחר חתונתם או כל חייהם אם יזכו במתנה מיוחדת זו, וכך הבית יהיה קדוש וטהור בית של בן תורה הספוג בתורה ובמוסר, וגם היום מתקיים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

שאל תלמידי היקר משה דוד קאהן נ"ו מת"ת **תורת אמת**, מדוע אצל השולחן כתוב שהטבעות שימשו **כבתים לבדים/מוטות**, שבהם נשאו את השולחן, ואילו לגבי הארון כתוב טבעות לבדים ולא נזכר שם שהטבעות הם בתים לבדים?

ועניתי בשיעור 1. שהארון היה כנגד כתר תורה ואילו השולחן כנגד מלכות, והיות ומלכות עוברת בירושה לכן כתוב בהם בתים, שמלך מעביר את המלכות לבנו, אבל בתורה אין תורה עוברת בירושה שהרי אפילו בני משה לא הפכו למנהיגי התורה אחרי משה, לכן בארון לא כתוב "בתים".

כתב רש"י שהשולחן הוא כנגד המלוכה, ולפי זה יתכן ש12 לחם זה כנגד 12 שבטים, אבל לכאורה זה התאים רק כאשר מלכות ישראל הייתה אחידה שכל 12 שבטים היו תחת מלך אחד כבימי שאול ודוד ושלמה, אבל שנים רבות הייתה מלכות ישראל חלוקה לשנים, 10 שבטים היו עם אפרים (ירבעם בן נבט) המכונים מלכות ישראל, ורק 2 שבטים היו במלכות יהודה שהם יהודה ובנימין, והאם לא נרמז מצב זה בשולחן שתמיד לפני ה'?

כמו כן צריך עיון, שכתוב ברש"י שהלחמים עמדו כמו במדפים, עם רווח בין טור וטור למעלה ולמטה כי שכבו על 3 חצאי צינורות חלולים כך הלחם היה מאוורר כראוי מכל הכיוונים ולא התעפש למרות שנשאר חם שבוע שלם,

אבל מה קורה עם 2 הלחמים שלא שכבו על הצינורות אלא היו מונחים על השולחן, הרי הם לא התאווררו כראוי, ובפרט לשיטה שהמסגרת סביב השולחן היה מעל המדף זה מנע עוד יותר מהאווריר להגיע ל2 הלחם שהיו על השולחן.

אליך יהודי יקר, שבליבך יוקדת אש קודש, בקשתי אליך עזור נא לי להדפיס את הגדה של פסח "וטהר לבנו", לחלוקה חינם בבתי כנסת בבני ברק לחיזוק הרבים.

ומי לנו כשר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, שלאחר מספר חודשים שהספר היה אצלו נתן הסכמה נדירה לספר, וכך כתב "גם אני מצטרף להברכה, כי הספר מעורר מאוד ליראת שמים ומידות טובות וללימוד התורה"

*ד"ר יצחק קרליבך ז"ל מנכ"ל אגודת ישראל
אלימות הגורו יצאנו למחנה גאון (גאון) מורה נבוכים ה
היי וועיין*

לא "מסוגל לעורר" אלא "מעורר מאוד"!!!

והזמן קצר והמלאכה מרובה.

אנא תרום כפי יכולתך, וביכולתך לקבל מספר הגדות חינם כפי ערך תרומתך, למשל אם כל הגדה תעלה 23 ₪ (זה המחיר להדפסה של כמות קטנה יחסית) ותרמת 100 תוכל לקבל 5 הגדות, (בנקודות איסוף בבני ברק או באשדוד או בראשון לציון או באשקלון).

אנא התקשר ותזכה להיות שותף למצווה
יוחנן ריינר 0527120333